

GRADISOV VESTNIK

GLASILO KOLEKTIVA PODJETJA »GRADIS«

Decentralizacija, stvar kolektiva

Zaprosili smo tov. Lojzeta Capudra, podpredsednika Okrajnega sindikalnega sveta Ljubljana, da nam pove svoje mnenje o nadaljnjem razvoju gospodarskega sistema ter v zvezi s tem, kaj in kako začeti z decentralizacijo.

Razprava o predlogu pravilnika o delitvi čistega dohodka na zadnji seji sindikalnega odbora podjetja je odprla mnoge probleme in potrdila, da je v podjetju vrsta nerazčiščenih aktualnih vprašanj, za katera mislim, da bi jih bilo treba globlje analizirati in utemeljiti, da

Čeprav se načelno vsi strinjajo s splošno znanimi stališči o decentralizaciji delavskega upravljanja in organizaciji EE, vendar se pri uresničevanju teh načel v praksi ponekod močno zatikajo. Vzrokov za to je več. Ena izmed poglobitnih ovir je nerazumljiv od-

so v 14 edinicah organizirali preko 86 EE in prav toliko sindikalnih pododborov. Vsi člani EE naj bi predstavljali zbor proizvajalcev, ki ima samo predsednika. Na centrali podjetja so imeli izračunane vse proporce, s katerimi bi dali tudi materialno podlago decentraliziranemu delavskemu upravljanju.

EE so bile organizirane (ponekod so še danes) tako, da je stavbišče oz. sektor za eno ograjo predstavljal EE, ki naj bi imela kot osnovna proizvodna enota kar največ pravic. Vse je kazalo, da bo zamisel stekla v najlepšem redu. Toda že v prvem naletu na začetne težave se je taka organizacija EE začela nevarno majati. Danes nekateri ljudje v »Gradisu«, ki so dali pobudo za tako organizacijo EE, izgubljajo osnovno orientacijo. Obsojajo sistem, ker ne vidijo pravih vzrokov za neuspeh.

Važna je predvsem vsebina EE

Pojavljajo se težnje, da bi iz 86 EE nastalo 14 tako imenovanih skupnosti EE, ki niso nič drugega kot dosedanja gradbišča oz. gradbena vodstva. Take težnje so se že uresničile na kranjskem gradbišču, drugod pa jih brez posebnega odpora uresničujejo. Res, da bodo imele te skupnosti nekaj več sredstev in pristojnosti, kot doslej, vendar se postavlja vprašanje, ali so v taki skupnosti EE s takim številom ljudi dani pogoji za uresničitev že prej navedenih načel?

Prav gotovo ne! Tu bo kvečjemu delavski svet skupnosti tisti, ki bo v imenu kolektiva odločal o vseh stvareh. EE pa bodo otale le na papirju. Dvomim, da bi bil izhod iz teh težav v specializiranih EE, čeprav moramo dopuščati tudi možnost za organizacijo takih EE. Pri vsem tem je treba imeti pred očmi, da ne gre samo za organizacijske oblike, ampak predvsem za tako vsebino, ki bo zagotavljala vsakemu delavcu možnost gospodarjenja in omogočala dosledno delitev dohodka po delu.

Zavedati se je treba, da specializirane EE zahtevajo organizacijo proizvodnje na mnogo višji ravni kot je sedaj v gradbeništvu. V situaciji, kakršna je danes na gradbiščih, pa bi bilo s specializiranimi EE prav gotovo še več težav. Kako bo s tako EE, ko zaradi neenakomernosti poteka del ne bo imela dela? Ali bodo tako specializirani

delavci pripravljeni prijeti za vsako delo, za katerega niso usposobljeni? Kako naj bo organizirano delavsko upravljanje v taki EE? Kakšna naj bo delitev dohodka med specializiranimi EE, ki bodo delale na istem objektu glede na to, da imajo različne možnosti za formiranje dohodka? Vse to so vprašanja o katerih bi bilo treba temeljito razmisliti.

O decentralizaciji naj odloča kolektiv

Čeprav lahko trdimo, da so v Gradisu dani vsi objektivni pogoji za obstoj dosedanje organizacije EE, bi bilo napačno vztrajati pri kakršnihkoli zahtevah. Razumljivo je, da dosedanja gradbišča in gradbena vodstva, ki štejejo tudi čez tisoč ljudi, ne morejo biti EE. Načelom decentralizacije s tem ne bi bilo zadoščeno. V Sloveniji imamo precej gradbenih podjetij, ki štejejo manj kot tisoč ljudi, potemla-kem v teh podjetjih sploh ne bi bila potrebna decentralizacija. Sicer pa je to stvar kolektiva »Gradis«.

Razprave o teh problemih bi bilo treba prenesti med neposredne proizvajalce, ki imajo prvi pravico odločati. Naj bodo EE take ali drugačne, važno je, da bodo zaživele. V zadnji številki »Gradisovega vestnika« navaja pisec »vrsto argumentov« v opravičilo ukinitve dosedanje organizacije EE. Take dokaze je slišati tudi v mnogih razpravah. Tudi sindikalni aktivisti se jih poslužujejo. Zdraviti posledice, ne da bi ugotovili vzroke za napake in slabosti, je zelo zgrešeno in nevhvaležna stvar. Niso vzroki za neuspeh, nerazumevanje in nespodobnost delavcev. Vzroki so v slabih in malomarnih pripravah, v pomanjkanju sposobnosti in dobre volje pri tistih ljudeh, ki so dolžni skrbeti za temeljite tehnične, ekonomske in politične priprave. To pa niso enostavne in preproste stvari. Vsako poenostavljanje se lahko bridko mašuje.

Ni rešitve v poenostavljanju

Že sam pravilnik o EE je sila poenostavljen. Na nekaj listih z več ali manj formalnimi določbami v pravilniku se res ne da uravnati tako zamotanega procesa decentralizacije, kakršen je pri »Gradisu«. Vse bistvo pravilnika je zajeto v subjektivnem določanju proporcev

in faktorjev, s katerimi se uravnava dohodek EE. Določanje proporcev in faktorjev je tako v celoti zgrešeno. Tu je tudi leglo večine napak, ki se kasneje kažejo v različnih oblikah. Ker ni kriterijev za enotno izhodišče vseh EE, so se pokazale med njimi velike razlike.

Pogodbeno določena vrednost prevzetih del je sedaj odvisna od komercialne politike, ki jo vodita delavski svet podjetja in vodstvo podjetja. Cene prevzetih del so lahko zelo različne. Subjektivno izravnavanje cen s faktorji lahko take razlike samo delno odpravi, vsebuje pa občutek odvisnosti EE od enega samega človeka in podpira mezdne odnose. Ob sporih je tak postopek tudi težko zagovarjati. To vrzel bi lahko izpolnile lastne oz. realne cene. Seveda morajo biti tudi te cene odraz razmer na »tržišču« gradbenih storitev, po katerih se bodo morale ravnati tudi EE.

Taki in podobni problemi bi morali biti razčiščeni v pravilniku, poleg tega pa do podrobnosti precizirani odnosi med EE in EE do podjetja. Medsebojni odnosi so glavni argument, ki ga uporabljajo tisti, ki so proti dosednji organizaciji EE. Da bo prišlo v začetku do posameznih odklonov, je bilo pričakovati. Take odklone, ki jih spremlja samo neznan del kolektiva, pa ne smemo pripisovati vsem delavcem in vsem EE.

Iščimo vzroke, da bi zdravili posledice!

Zaostritve v smeri odklanjanja slabosti v proizvodnih odnosih so pozitivna stvar in eden od smotrov EE. Seveda je treba ločiti tisto, kar proizvodnost pospešuje, od tistega, kar jo ovira. Iskati je treba vzroke pa bomo lahko zdravili posledice. Ljudem v EE večkrat očitajo, da nimajo pravih odnosov do materiala, orodja in strojev, češ da kopičijo zaloge, stroje in orodje pa zadržujejo. Če bi EE obremenili z obrestmi na obratna sredstva, ki ležijo v zalogah, in poostriili pogoje pri najemninah, ne samo za težko pač pa tudi za drobno mehanizacijo in orodje, bi bil ta problem hitro rešen.

Težnje po uravnilovki in neupravičenih zahtevkih so posledica mezd-nih odnosov, ki jih tako dosedanja tarifni pravilnik, kakor tudi pravilnik EE močno podpirata. Večina delavcev še vedno vidi v tarifni postavki in akordu osnovni element zaslužka. Tarifno postavko mu v večini primerov predlaga ali pa določa delovodja, akord mu izračuna tehnik ali normirec. Tisto, kar naj bi dobil iz preostalega dela dohodka, pa je največkrat tako megleno, da postane zanj popolnoma neintere-santno. Tako subjektivno razdeljevanje osebnega dohodka vsebuje vse elemente mezd-nih odnosov.

Tu je tudi vzrok nezainteresiranosti za skupno gospodarjenje, ne samo pri delavcih, pač pa tudi pri uslužbencih, ki so subjektivno ocenjevanje in nagrajevanje enostavno imenovali »nagradno žrebanje«. Takih in podobnih očitkov je na pretek, komur ni všeč ideja decentralizacije na EE, privleče na dan vse mogoče »argumente« od težke mehanizacije, do remontne delavnice, obrabe lesa, sposobnosti in poštenosti delavcev ter podobnih zanj nepremostljivih problemov.

Vzroke za neuspeh pa je iskati tudi izven EE

Prevzemanje del brez sodelovanja predstavnikov EE pod kakršnimi koli pogoji, brez potrebnih načrtov in zagotovljenih sredstev EE že v naprej obsoja na neuspeh. Tak postopek, ki je še danes velikokrat v rabi, je eden od glavnih izvorov vseh težav v EE. Poleg tega pa na (Nadaljevanje na 4. strani)

bi tako dobili jasnejšo perspektivo o nalogah, ki so postavljene pred zavestne subjektivne sile v kolektivu.

Ne gre samo za delitev čistega dohodka, ki je le posledica proizvodnih rezultatov, ampak gre predvsem za take socialistične odnose v proizvodnji, ki bodo nenehno pospeševali rast proizvodnosti in omogočali delitev čistega dohodka po delu. Še več, gre za razvoj družbene zavesti vsakega proizvajalca za njegovo vsestransko usposabljanje, da bo lahko kos odgovornim nalogam v proizvodnji ne samo kot proizvajalec, ampak tudi kot upravljavec in gospodar vseh proizvodjal-nih sredstev.

Ko govorimo o teh stvareh, moramo imeti pred očmi dejstvo, da je naš gospodarski razvoj dosegel stopnjo, ki nujno zahteva še večjo sprostitvev proizvodjalnih sil, to je nadaljnje osvobodjanje družbene proizvodnje vseh administrativnih in birokratskih spon.

Da bi lahko zadostili tem zahtevam, pa nikakor ne smemo zapostavljati nadaljnjega kvalitetnejšega razvoja delavskega upravljanja. Namesto upravljanja v imenu kolektiva, bomo morali doseči, da bo s podjetjem upravljal ves kolektiv. Skrepla, poiskati je treba take organizacijske oblike in možnosti, da bo res lahko vsak delavec po svoji sposobnosti gospodaril, bodisi na delovnem mestu, v svoji ekonomski enoti, gradbišču ali pa v DSP. S tem se bo sproščala njegova inicijativa. Za gospodarjenje v podjetju bo materialno zainteresiran bolj kot doslej. Spoznal bo, da višjo raven svojega in skupnega blagostanja, lahko doseže samo s povečanjem proizvodnosti in z boljšim gospodarjenjem.

Kako vse to doseči v gradbeništvu in še posebej v Gradisu?

Ali je decentralizacija delavskega upravljanja in vodenja podjetja prava pot k temu cilju? Ali je že prišel čas, ko poleg formalne decentralizacije upravljanja in vodenja, lahko decentraliziramo tudi del skupnih sredstev podjetja? To so osnovna vprašanja, o katerih še vedno razpravljajo v mnogih naših podjetjih, pa tudi v »Gradisu«.

Problemov se lotevamo kompanjsko

Velika napaka je kampanjsko in preveč aktivistično reševanje problemov decentralizacije, ponekod pa tudi velika malomarnost in neodgovornost sindikalnih organizacij ter funkcionarjev v podjetjih pri izvajanju tako odgovornih nalog. Valiti vso odgovornost za neuspehe na vodstvene kadre v podjetju, pri tem pa čakati prekrizanih rok, je nesmisel. Sindikalni aktivisti bi morali prenesti težišče razprave o teh vprašanjih med kolektiv in vzbujati pri delavcih ekonomski interes, da bodo sami zahtevali, kar jim pripada.

Naslednja ovira je miselnost nekaterih delavcev, da je EE »molzna krava«, ki samo daje. Decentralizirano delavsko upravljanje in EE naj bi že kar sami po sebi omogočalo večje zaslužke. Tako pojmovanje je povzročalo mnoga površna tolmačenja pomena EE, s katerimi so nekateri organi, organizatorji in aktivisti prikazovali samo svetle strani gospodarjenja v EE, ne da bi poudarjali, da kolektiv s tem prevzema tudi ves riziko in odgovornost.

Največja napaka pa je bila organizacija EE brez temeljitih predhodnih priprav. Kakor brezkončno zavlačenje, tako tudi zaletavanje ne more roditi zelenih rezultatov. Tak postopek lahko napravi veliko škodo in diskreditira sistem tudi tam, kjer so dani vsi objektivni pogoji za decentralizacijo in organizacijo EE.

Se pred nekaj meseci je bil »Gradis« postavljen za zgled, kako se lahko tudi v velikem podjetju uspešno organizirajo EE. Mnogi Gradisovci so se radi pohvalili, da

Člani delavskega sveta podjetja, sose med odmorom zbrali okrog »Žekovega« ribnika

■ **Skofja Loka** — Mizarska št. s polno kapaciteto. Prejeto s polno kapaciteto. Prevzemajo pa se lahko nova naročila v tesarski delavnici, ker so vsa dela razen mostu v Kranju v zaključni fazi. Na splošno pa delavnica ne sprejema dovolj naročil od podjetja tako, da dela sedaj ca 50% za tuje naročnike.

Odkup lesa je vedno težavnejši zaradi pomanjkanja hlodovine predvsem pa zaradi neplačanih računov.

■ **Centralni obrati** — Opaža se, vsa premala koordinacija dela med Centralnimi obrati in posameznimi edinicami. Tako je bilo na primer pri prevzemu del za PBM bloke na Vodmatu in za kleparska dela na bolnici v Šiški. Tako kleparska delavnica s svojimi kapacitetami ni izkoriščena do konca leta. Tudi remontne delavnice niso dovolj zaposlene, ker ne dobijo z gradbišč strojev v popravilo.

Dobro bi bilo ponovno pregledati vse investicijske programe, ker je nujno nekatera predvidena dela ukiniti, ustaviti ali pa prepovedati izvrševanje.

■ **Obrat gradbenih polizdelkov** — Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev JZ zavlačuje z naročilom vakuiranih stebrov. Zato so morali v hali I. ustaviti produkcijo. Produkcijo cevi na novi tubieri v hali II. pa zavira premalo število obrobov. Tudi v hali III. počasi ustavlja dela na PBM z namenom, da izravna produkcijo PBM na dva bloka.

■ **Koper** — Tudi v Kopru se je pojavilo kritično vprašanje zagotovitve denarnih sredstev predvsem za dokončno dovršitev stolpnice. Betonski blok v pristanišču Koper so v celoti zabetonirali. Prav tako so tudi izvršena vsa dela na plaži počitniškega doma v Strunjanu. Tudi naš počitniški dom v Poreču je dokončan in tehnično prevzet. Predlagajo, da se za zavestno n hitro opravljeno delo nagradita delovodja tov. Jakob Medved in sektorski tehnik tov. Alojz Lovšin.

■ **Kranj** — Na objektu tovarne Sava so dokončali zemeljska dela, dočim za gradnjo Samskega doma še ni na razpolago odobrenih projektov. Dela na splošno potekajo normalno, predvsem pa od druge polovice maja dalje, ko se je na gradbišču pričel tečaj za polkvalificirane zidarje ter prispeval tudi nekaj novih zidarjev.

■ **Ravne na Koroškem** — Najtežja situacija je trenutno na gradbišču v Ravnah. Z ozirom, da investitor nima na razpolago dovolj likvidnih sredstev, da bi poravnal račune za izvršena dela, so bili primorani odpustiti in premestiti večje število delavcev. Poleg teh ukrepov so ukinili vse nadure. O kritičnem stanju je razpravljala sindikalna podružnica in osrednja organizacija ZK. Zato so na zadnji seji sindikalne podružnice sklenili, da zaradi zmanjšanja obsega del in odpusta delavcev ne morejo prirediti »Gradisovega športnega dneva« na gradbišču Ravne, pravtako so opustili tudi vsako misel na izlete.

■ **Jesenice** — Na gradbišču še vedno manjka kvalificiranih zidarjev, dočim je ostale delovne sile dovolj. Dela na mostu v soteski gredo h kraju, težave pa imajo z investitorjem, ki noče skleniti dodatne pogodbe za več dela.

Pričeli so z gradnjo nasipa za povezavo jeseniške železarne z novo valjarno na Bevkem polju. Zemeljska dela se bodo v glavnem izvajala strojno.

■ **Celje** — V Celju so izvedli široko akcijo, da se zniža neproduktivna delovna sila. Odpustili so slabe in nedisciplinirane delavce, dočim so bili ostali premeščeni na sektor Ljubljana.

Tekom meseca julija bodo pričeli z gradnjo sušilnice v Zalcu. V Soštanju so pričeli z izkopom temeljev za skladišče kož, dočim na objektu termocentrale izvršujejo razna ureditvena dela. Na novo so prevzeli gradnjo spomenika NOB. S prvim junijem 1961 je prevzel mesto pomočnika šefa tov. ing. Kajm Vasilij.

N. N. dolgoletni član našega kolektiva je z nasmejanim obrazom opazoval vesele in razigrane mladince, ki so se vznemirjeni in malo nervozni odpravljali na izlet. Glavna mu je verjetno podzavestno prikimala, polglasno pa je govoril sam s seboj. »Ja, ja, danes je dan vajencev, lepo, lepo.«

Misli pa so mu pohitele nazaj, v njegovo mladost, v čas, ko je bil še sam vajenec.

Nisem se mogel premagati, pristopil sem bliže. Prosil sem ga, naj mi kaj pove o sebi, o dobi, ki jo je sam preživel kot vajenec. Nezaupljivo me je pogledal, potem pa je le začel pripovedovati. Rekel je, da se je učil pri privatnem mojstru, da je bil plačan kot slab nekvalificiran delavec. Živel je v zelo težkih pogojih. Doma jih je bilo veliko, denarja ni bilo. Vozil se je s kolesom po zelo slabih cestah tudi po 20 km v eno smer, v vsakem vremenu. Da bi kdaj zamudil le nekaj minut, mu tudi na misel ni prišlo. Prvo leto učne dobe je opravljal le pomožna dela in to ne takšna, kot jih danes imenujemo, pač pa je nosil zidarjem malico, skladal opeko, čistil plohe, ročno mešal beton itd. Naslednje leto je lahko prišel šele v bližino zidarjem in jim pomagal podajati opeko, malto itd. Svoje pripovedovanje je zaključil, da je bil vesel, ko se je lahko učil in da si je prislužil tistih nekaj dinarjev.

Vsi vemo, da je bilo takrat, ko je bil N. N. mlad, za vse težko. Danes pa razumljivo, so se izboljšali življenjski pogoji tudi vajencem. In prav je tako, saj moramo pravilno vzgojiti mladi rod, od katerega veliko pričakuje naša skupnost.

Pri naših večjih edinicah je vzgoja vajencev že kar dobro organizirana, pomisleke bi imel le v tem, da te mlade ljudi premalo pritegujemo k delu v družbenih in političnih organizacijah. V organe družbenega upravljanja res ne morejo biti voljeni, ker so premladi, vendar bi jih lahko povabili na seje in zasedanja kot poslušalce. Tako bi jih lahko že prej pripravili za dobre proizvajalce in upravljalce. Tudi na izvenšolski študij in perspek-

tivno nadaljnje izpopolnjevanje bi morali misliti več sami vajenci, njihovi vzgojitelji in center za izobraževanje v podjetju.

Vajence ljubljanskega gradbenega vodstva Franc Horvat nam je navdušeno pripovedoval, kako lepo so organizirali na dan vajencev dvodnevni izlet v hribe in na morje. Njihova pot je potekala preko Jesenic, Vršiča, doline Trente, preko Bovca, Kobarida, Nove Gorice, pristali pa so v našem počitniškem

domu v Ankaranu. Niso hoteli zamuditi lepe priložnosti zato so krenili še v počitniški dom v Poreču. Videli so veliko lepih krajev, prijetno razpoloženje na potovanju pa je napravilo nanje še močnejši vtis, zato so zagotavljali, da jim bo ta izlet ostal še dolgo v spominu. Franci pravi, da se v imenu vseh udeležencev izleta zahvaljuje upravi podjetja za trud in finančna sredstva, ki jih je imela z organizacijo izleta.

Janez

Resen je, saj je njegovo delo težko in komplicirano

PRAVIČNA KAZEN

Naš center za izobraževanje je sorazmerno še mlad, kljub temu pa je kazal že precejšnje uspehe. Finančna sredstva, ki so bila vanj vložena, so bila dobro in opravičljivo naložena. Razumljivo je, da v svojih povojnih težavah naleti velikokrat na ovire in probleme, ki jih zaenkrat še težko zmaguje predvsem zaradi pomanjkanja kadra, ki bi lahko center še uspešneje vodil. Clani kolektiva, ki jim hoče center pomagati pri njihovem nadaljnjem izpopolnjevanju, pa tudi velikokrat nimajo razumevanja. Ze večkrat se nam je primerilo, da se je našel

kakšen obiskovalec tečaja, ki je smelo trdil, da ima z obiskovanjem tečaja denarne izgube kljub temu, da prejema isto akontacijo na osebni dohodek, kakor če bi efektivno delal v edinici. Na to, da se mu bodo z dosegjo višje kvalifikacije znatno izboljšali življenjski pogoji, niti pomislil ni.

Pred kratkim se nam je primerilo tole:

Franc Rakef, instruktor tečaja za polkvalificirane delavce na gradbišču v Kranju, je ob svojem obhodu delovnih mest tečajnikov zaslišal iz drugega nadstropja bloka II. smeh in petje. Vedel je, da delata na tem del. mestu tečajnika z gradbišča Kranj Franc Šijanec in Jože Pale. Ko se jima je približal, je opazil, da sta pila. Na njegovo opozorilo, da se v vinjenem stanju ne prihaja na delo in na vprašanje, kje sta dobila pijačo, sta odgovarjala zelo grobo, češ, da njega to ne briga, vmes pa uporabljala vsemogoče in neprimerne izraze, zabeljene s kletvicami. Po njegovem nadaljnjem opominu sta se zaletela v komaj dograjeno predelno steno in jo podrli. Tov. Rakef ju sam ni mogel ukrotiti, zato je poklical na pomoč sektorskega vodjo tov. ing. Mitjo Klemna. Oba sta se tudi proti njemu vedla skrajno predrzno in uporabljala prostaške besede. Tov. Rakef je smatral, da taki ljudje niso vredni truda in finančnih sredstev, ki jih naša skupnost zanje vlaga — v čemer jih podpiramo — zato jima je naročil, naj se zgledita pri delovodji tov. Zevniku, da bosta dalje delala kot nekvalificirana delavca.

Zavedala sta se, kaj pomeni to naročilo in sta se pričela izgovarjati, da bosta že v inozemstvu našla delo, če ga pri nas ni zanj. Po preverjanju njihovih podatkov je uprava edinice odločila, da takoj zapusti delovno mesto, ker v takem stanju ne moreta in ne smeta delati. Poslušati nista hotela ničesar, pač pa sta vztrajno zahtevala svoji delovni knjižici. Njuni želji je komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij ugodila, uprava podjetja pa jima je obračunala njun osebni dohodek.

Naglo in po našem mnenju popolnoma pravilno ukrepanje je rešilo omenjeni tečaj pred še hujšimi moralnimi in finančnimi posledicami.

Tovariš Janez Zupan, predsednik centralnega odbora sindikalne organizacije

To so mladinci iz Hrastnika, iz leve proti desni. Cvija Mijo, Makšen Ivan, Križnik Jože, Sokalšek Jože, Lenarčič Franc, Lipič Franjo

Razpis štipendij

Komisija za štipendije pri podjetju »Gradis« centrala Ljubljana razpisuje

za šolsko leto 1961/62 naslednje število štipendij:

- 5 štipendij na gradbeni fakulteti
- 10 štipendij na gradbeni srednji šoli
- 2 štipendiji na ekonomski fakulteti
- 1 štipendijo na strojni fakulteti
- 2 štipendiji na tehnični srednji šoli, strojni oddelek
- 3 štipendije na ekonomski srednji šoli
- 6 štipendij na delovodsko-mojsterski šoli

Višino štipendije bo naknadno določil UO podjetja, odvisna pa bo od učnega uspeha in terminskega polaganja izpitov.

Rok za prijavo je 1. avgust 1961.

Prednost imajo otroci zaposlenih staršev v podjetju.

Prošnje sprejema Kadrovska socialni oddelek centralne podjetja.

Pohvala in graja

Sindikalni odbor podjetja je zaradi boljšega pregleda poslovanja naših sindikalnih podružnic, prosil občinske sindikalne svete tistih terenov, na katerih imajo naše sindikalne podružnice svoje sedeže za informacijo o poslovanju podružnic.

S sprejetimi poročili je sindikalni odbor še kar zadovoljen.

Tako se je na primer Občinski sindikalni svet Maribor-Tabor zelo pohvalno izrazil o delu in finančnem poslovanju sindikalne podružnice CO Maribor. Poroča, da je povezava med svetom in podružnico zelo dobra, da redno in v predpisanih rokih odvaža odstotek članarine. Podobno poročilo smo prejeli za sindikalno podružnico Soštanj in Ravne. Občinski sindikalni svet Moste-Polje je sporočil, da nima k delu sindikalne podružnice obrata gradbenih polizdelkov in Zaloga nobenih kritičnih priobomb.

V popolnem nasprotju gornjih sporočil pa je sporočilo posebno glede finančnega poslovanja sindikalne podružnice UCO Ljubljana. Tako je

Občinski svet ugotovil, da je sindikalna podružnica premalo odvedla za leto 1960 in prve štiri mesece letošnjega leta kar 324.885 dinarjev. Razen tega dolguje še 40.096 dinarjev Počitniški skupnosti kot prispevek za koriščenje letnega dopusta članom podružnice v letu 1960. Kljub večkratnim opominom sindikalna podružnica tega zneska ni poravnala.

Sindikalnemu odboru podjetja ni razumljivo, kakšno politiko je vodila podružnica UCO Ljubljana, je morda hotela zavesti sindikalni svet in se s tem denarjem okoriščati ali pa je bila tolikšna malomarnost. Kaj so storiili člani nadzornega odbora ob običnem zboru? Mar je to mogoče prezreti?

Na sejah sindikalnega odbora ni bil nikoli iznesen ta problem in žal nam je, da moramo sprejemati tako negativna poročila. Kar verjetno je da bi se ta malomarnost pri sindikalni podružnici UCO Ljubljana še nadaljevala, če se ne bi zanimali tudi pri sindikalnih svetih za poslovanje podružnic.

Ukanjeni Švaba

Zidarja Silva Kukoviča sem iskal najprej na strehi skladišča Merx v Celju, kamor so me poslali, češ da je tam. Kljub temu, da sem se povzpela na streho po silno strmi lestvi, ga nisem našel. Povedali so mi, da je v kleti skladišča Žitarja, torej sosednje stavbe.

V kleti je bilo nekaj delavcev. Ko sem jih vprašal, naj mi povedo, kje bi našel zidarja Silva Kukoviča, mi je odgovoril majhen možak: »Tega pa ni tu.«

Debelo sem ga pogledal: »Kako da ne, ko so me pa poslali sem.«

»Pa ga le ni,« je dejal in se zasmejal.

Tako sem ga spoznal; stavil bi, da je velik šaljivec. Pripovedovati pa zna zelo živo, kar boste zvedeli iz zgodbe, ki mi jo je povedal iz svojega partizanskega življenja po daljšem prigovarjanju. Razumel me je namreč, da hočem od njega ves življenjepis, češ, saj tega sem že tolikokrat napisal, ga bom pa še zdaj in kar sam. Potlej sva se le sporazumela, da potrebujem utrinek iz njegovega življenja, kak zanimiv dogodek.

»Ali naj povem, kako so me ujeli Svabi?«

»Oh, to ne bi bilo dobro. Tako zgodbo že imam. Potlej bi se zdelo, da so današnje Gradisovce Svabi pogosto ujeli.«

»A, pri meni je bilo drugače, kar poslušajte!«

In tako se je začela zgodba.

»Oktober 1943. leta sem bil kurir v kurirski stanici 1-15, kamor so me premestili iz Sercerjeve brigade. Bil sem namreč dvakrat ranjen in so rekli, da bom za kurirja ta čas kar dober.

No, pošto sva nosila dva. Z menoj je hodil še Naci — to je bilo njegovo partizansko ime, kasneje je padel. Hodila sva od kurirske postaje v Dramljah prek žičkega samostana čez vrh Konjiške gore na ribnike pri Stranica. Javka je bila v gozdu pri neki hiši. Tako sva hodila tudi tisti dan. Jaz sem imel brzostrelko in dve bombi, moj tovariš je bil pa tudi do z

oborožen. Toda tokrat nisva imela pri sebi nobenega papirja, ker sva morala na javko ponj. Ura je bila že dve ali tri popoldne, ko sva prilezla proti vrhu. Prav tam pa je prehod zelo ozek. Steza pelje med dvema skalama. Ko sva prišla do tega prehoda, sva zagledala dva Svaba, ki sta stala vsak ob eni skali.

Toda za umik je bilo že prepozno, saj smo stali tik drug drugega. Svaba sta bila hitrejša: »Halt!«, sta zavpila oba hkrati in nastavila puškine cevi vsakemu izmed naju na prsi. Kaj boš premišljal v takem položaju. Dvignila sva roki in Svaba sta naju razorožila. Eden je ostal v zasedi, drugi naju je peljal v Konjice. Pa mož ni vedel, kako se pride v Konjice in naju je po nemško vprašal za pot. Jaz sem ga prav dobro razumel pa sem bil tiho: Hudič, boš že sam našel, če naju res misliš pripeljati v Konjice. Priznam, tudi strah me je bilo, saj sem prav dobro vedel, da opravijo v Konjicah z ujetimi partizani kar na

kratko. Postavijo te pred zid in: Adijo, Silvo za vse večne čase.

Hodila sva poklapana pred Svabom. Jaz sem se pa že ogledoval, kako bi jo »stisnil«. Prignal naju je v dolinico, kjer so rastle smreke, na eni izmed njih je bilo pa lovsko stojišče. Malo naprej pa se je odcepila drobna steza na višje ležečo koničasto skalo, s katere je lep razgled. Svaba ni vedel poti, pa je zlezal na skalo, da bi se razgledal. Takrat pa sem zagrabil Nacita za roko in skočil pod skalo. Preden je prišel Svaba okoli in užgal z brzostrelko po naju, je bilo že prepozno. Ucvrla sva jo kar povprek in po neki riži, kolikor nama je duša dala. Sele daleč proč sva se ustavila in si oddahnili. Bila sva vsa razpraskana, potolčena in raztrgana. Vendar živa in svobodna!

Kajpak naju ni več mikalo, da bi šla na javko. Po drugi strani sva jo mahnila nazaj v Dramlje. Javila sva se komandirju Jošku in mu povedala, kaj se nama je pripetilo. Potolažil naju je: Srečo sta imela, orožja nam pa ne manjka.

Dobro sta prelisičila Svaba, kaj!

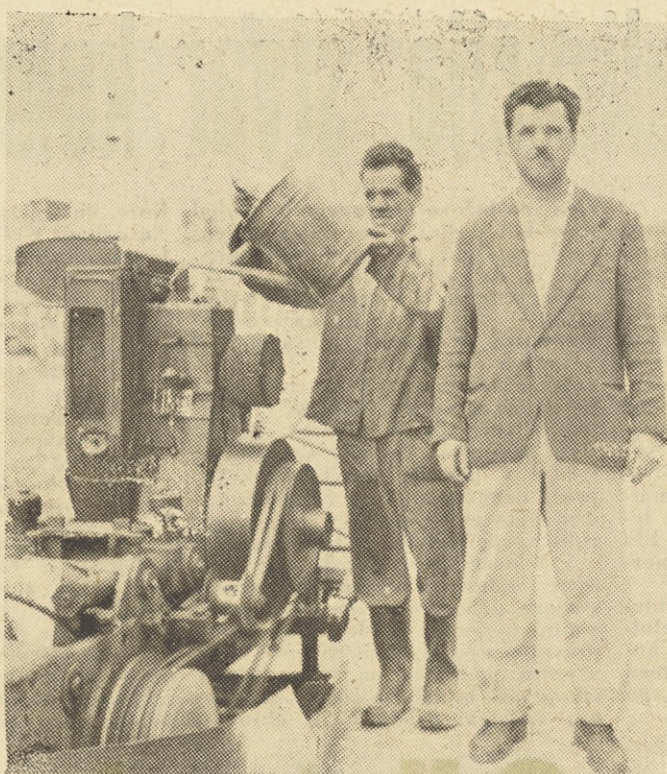
Napad na tanke

V partizane sem prišel 1. septembra 1943 v I. prekomorsko brigado v Bariju. Od tod smo se prepeljali na Vis in potlej v Hercegovino — pripoveduje minir na Jesenicah tov. Stanko Cergolj.

Najhujši dan zame je bil prav novega leta dan od 1943 na 1944. Bili smo pri Mostar-

nismo nadejali. V naši četi nismo imeli protitankovskega orožja, z njim je bila opremljena druga četa.

Užgali smo po njih in jih nekaj tudi onesposobili za boj. Toda valile so se nove in nove kolone Svabov. Boj je trajal ves dan. Popoldne pa je prišla Svabom še pomoč in

pregled nad to stranjo ovinca, drugi pa so se razporedili za nama. Ti so videli, kolikšna kolona Svabov prihaja, in so sprevideli, da jim ne bomo kos. Umaknili so se. Midva pa nisva slišala, kdaj so se umaknili. Nenadno sva se znašla sama pred tanki in avtoblindami.

Cez cesto seveda ni bilo moč, za nama pa dobrih 200 metrov čistine. Kaj sedaj? Počasi sva se plazila po razorih njive nazaj. Svabi pa so užgali po nama. Ves nahrtnik so mi preluknjali in titovko so mi zbili z glave, vendar

sem srečno priplezal do gozda. Tovariša pa je zadela krogla in je bil takoj mrtev.

Pa še ni bilo konec. Naslednji dan smo se zbrali na Trški gori in poslali patroljo na ogled. Ni se vrnila. Od druge patrolje pa se je vrnil en sam ter povedal, da Svabov kar mrgoli in da so padli v zasedo. Komandant je nato poslal mene in še nekega borca k cerkvi, naj tam pogledava, kakšen je položaj. Pa so Svabi usekali po nama. Navsezadnje sva se zmazala, le ena izmed krogel mi je ožgala obrvi.

Črni veliki ponedeljek

Delovodja mehanične delavnice v našem lesnem obratu v Skofji Loki Franc Miklavčič se ni pomišljal: »Najbolj črn dan v mojem partizanskem življenju je bil tisti velikonočni ponedeljek 11. aprila 1944. leta.«

»Bil sem vodnik ruskega bataljona 18. Soške brigade. To so bili Rusi, ki so jih Nemci mobilizirali in so bili v idrijskem rudniku pa so od tod pobegnili v partizane. Naša brigada je tiste dni prišla po napadu na Spodnjo Idrijo na Vrsnik nad Žirni. Tisto velikonočno nedeljo smo prspali na nekem hlevu na Zgornjem Vrsniku. Ob šestih zjutraj je bil zbor za zajtrk. Takrat pa smo zaslišali strele v Spodnjem Vrsniku. Svabi! Brž smo obrnili kotle s hrano in se kot tolikokrat le nemo spogledali: Spet bomo ostali lačni. Kotle smo natovorili na mule ter se razporedili na položaje. Naša edinica je zavzela položaj ob cesti, ki pelje od Vrsnika na Žiri. Na našem odseku do devetih popoldne še ni bilo bojev. Takrat pa so Svabi prodrli iz Spodnjega Vrsnika mimo cerkve do našega položaja. Pred njimi pa se je umikal namestnik komandanta našega bataljona s približno tridesetimi borci proti Žirem. To pa so preprečili nasproti prihajajoči Svabi.

Udarili smo se. Precej naših je padlo ali pa je bilo ranjenih. Ker pritiska premočnega sovražnika nismo vzdržali, smo se umaknili počasi proti cesti, ki pelje od Žiri v Idrijo. Naša skupina se je razbila in nas je ostalo v njej le šest. Na umiku pa so stre-

li zadeli še štiri, tako sva ostala samo še z borcev Janezom, ki je bil doma iz Stražišča pri Kranju in je delal prej kot kurjač v Južgoški v Kranju.

Znašla sva se na čistini. Naglo sva se odločila, da se prebijeva čez travnik in po hribu navzdol na ono stran ceste. Toda zelencev je bilo vedno več. Obkoljena sva bila, vendar naju še niso opazili. Drugega nama ni kazalo kot da sva se skrila v grmovje in da tam počakava, da bi prešel vihar mimo. Svabi pa so hodili tako na gosto — na vsakih deset metrov je bil po eden in so naju odkrili. Potegnili so naju iz grmovja, naju odpeljali na cesto, kjer so imeli še šest drugih borcev ujetih.

Odpeljali so nas v idrijski grad v zapore, kjer so nas zasliševali do srede popoldne. Mene so najbolj držali, kje sem dobil švabsko vojaško srajco. Dobil sem jo ob napadu na Hotedrščico, njim pa sem tvezil, da mi jo je dal prijatelj, ki je bil v nemški vojski v Franciji in od tam zbežal. Uspelo mi jih je prekaniti, da so mi navsezadnje to zgodbo o srajci verjeli.

Potlej v Ljubljano v sodnijske zapore. Spotoma smo se ustavili še v Hotedrščici, kjer so nas zasmehovali domobranci. V sodnijskih zaporih sem bil dva meseca, potlej pa so nas poslali na delo v Nemčijo...

Tako se je žalostno končalo moje partizanstvo, je dejal tovariš Franc Miklavčič. »Jaz sem imel pač smolo.«

Videl sem tov. Tita

»Naj začnem, kako sem prišel v partizane,« je pripovedoval svoje doživljanje tovariš Vinko Cebašek, delovodja v Kranju.

»Bil sem v nemški vojski pri artileriji v Jelsi na otoku Hvaru. To je bilo prav tiste čase, ko so Svabi organizirali tisti znani napad na Drvar, ko so nameravali razbiti Glavni štab narodnoosvobodilne vojske. No, kot že vemo, napad ni uspel. Na Hvaru pa so se Svabi tudi že pripravljali na umik. Ko so začeli pisati parole po zidovih o nemški zmagi, smo že vedeli, da se bomo umaknili tudi s tega otoka. Že prej sem večkrat iskal priložnost, kako bi ušel v partizane, tokrat pa se mi je zdelo, da je najidealnejša.

V Jelsi sem spoznal dva Slovence, moža in ženo, ki sem jima zaupal svojo nameru. Povezala sta me s predsednikom narodnoosvobodilnega odbora tega kraja, ki mi pa seveda ni zaupal ter se je bal, da ga hočem provocirati in da bi ga izdal. Navsezadnje smo se dogovorili, da bom ušel, ko se bodo Svabi ukrcali na ladje. Dejal sem mu, naj me čaka tri dni ob določeni uri ponoči. Če me do takrat ne bi bilo, me sploh ne bo.

Prišel je pričakovani dan. Že prej sem si nabral hrane za ves teden, obleke in podobnega ter vse skupaj skril za neko skalo. Ko smo se vkrcali, so mi dali v roko neko mulo, ki naj bi jo varoval. Jaz pa sem jo dal enemu izmed vojakov ter mu dejal, naj malo popazi nanjo, ker sem na obali pozabil svojo prtljago. Stekel sem z ladje — v svobodo.

Kot sem že povedal, je bila noč. Sel sem v hrib po prtljago, bilo mi je vroče, saj sem imel na sebi kar troje hlač in še strah, da me ne bi dobili, me je grel. Hodil sem po poti, za katero smo se prej dogovorili s predsednikom NOO, kar zaslišim koro. Potuhnil sem se za skalo in zagledal dva Nemca, ki sta šla proti pristanišču. Tudi to je bilo srečno mimo. Z ladje sem pa zaslišal klikanje »Čebašek! Klical me je tisti, ki je držal mojo mulo. Potlej so spuščali z ladje še rakete, da bi me našli. Preden so odpluli so pa še razstrelili ribiške ladje v pristanišču in preiskali vse bližnje hiše. Najbrž so zasumili, da sem ušel. Toliko časa pa le niso imeli, da bi me šli iskat kam dlje.

Tako sem srečno prišel do hiše predsednika NOO, ki me je že čakal. Najprej sem se slekel, ker sem bil poln uši. Zenske so perilo prekuhale, dobil sem civilno obleko.

Ob petih zjutraj sem prosil predsednika, naj gre gledat v pristanišče, kakšen je položaj. »Svoboda«, je zaklical, ko se je vrnil. »Odsli so!« To je bilo veselje. Meni pa so meščani potem čestitali.

Še isti dan sem dobil zvezo s partizani in naslednji dan ob štirih zjutraj sem bil že na Visu. Tam sem dobil same Slovence v komandi. Med njimi je bil tudi tov. Levičnik, ki je kasneje postal general. Naj povem med drugim še tole dogodivščino, da me je nekdo vprašal, če sem bil v nemški vojski. Jaz pa sem strumno po vojaško vstal ter odgovoril: »Jawohl!« Se pač še nisem navadil novega.

Tudi v partizanih sem bil pri artileriji. Ko so organizirali neke vojaške vaje, so me dali za stražo. Takrat sem videl tudi tovariša Tita, ki je nekaj dni prej prišel na Vis. Prišel je tik mimo mene. Spoznal sem ga pa po slikah, ki sem jih že prej videl. Z njim so bili člani tujih vojaških misij, ki so si ogledovali položaje na Visu.

Najbolj pa mi je ostal v spominu nek dan, ko so Nemci s topovi streljali po nas. Bil sem skupaj s tov. Levičnikom in še nekim Angležem, ki sta se vrtela okrog radijske postaje. Nemška granata je padla prav na postajo, kurirja je ubila. Jaz sem bil pa komaj 3 metre stran. Ko pa se je dim razkadal, sta Levičnik in oni Anglež mirno kadila cigare, kot da se ni nič zgodilo.

Iz obroča

Jože Kuštrin je še mlad zidar, doma iz Lokovca pri Cerpvanu.

»Kaj naj povem? Julija 1944 sem odšel v osemnajsto bazo-
viško udarno brigado. Moral sem iti, ker so me izdali in nisem smel več ostati na terenu. Postal sem pomočnik mitraljezca, se boril okrog Vojškega, Cerknega in Vipave. Potlej smo šli prek Ilirske Bistrice na Trst. Nato v Koper. Po zmagi pa domov.

Boril sem se, kot vsi drugi, zdaj tu zdaj tam Tiste čase na Primorskem res nismo imeli oddiha. Svabov je mrgolelo, ki so se umikali iz Italije, pa četniki in domobranci, ki so bežali iz Hrvaške in Dolenjske

Naj povem, kako je bilo v Mrzli rupi pri Trebuš. Padli smo v švabsko zasedo. Trda nam je predla, pa je komandant odredil, naj se vsak prebije iz obroča posamično, čez tri dni se pa dobimo na Vojškem

Prebil sem se, potlej sem pa taval po gozdovih, se umikal zasedam. Le do svojih nisem mogel priti. Že tri dni nisem ničesar jedel. Tretji dan sem šel po gozdni poti in držal puško pripravljeno na strel. Ko sem prišel izza nekega ovinka, sem zagledal sedem četnikov, ki so mi šli nasproti. Seveda me je stisnilo pri srcu, ker sem bil sam. Toda znašel sem se. Mirno sem se obrnil in šel počasi nazaj kot da sem na straži. Četniki so najbrž mislili, da so naleteli na naše položaje pa so se tudi oni obrnili. Jaz sem jo pa ucvrl, kolikor so me noge nesle.

No, šele naslednji dan sem prišel do Vojkove brigade, kjer so mi povedali, da je naša brigada na Vojškem in so mi pokazali pot.

Znati se je treba! Ko bi imel človek čas, bi se do in opisal vse doživljanje. Mislim, da bi jih bilo za celo knjigo.

ju v XII. Proletarski brigadi. Jaz sem bil mitraljezec. Prav lepo jutro se je obetalo, ko smo se odpravljali na položaje. Čakali smo Svabe že navsezgodaj, po cesti pa so prišli šele okrog šestih. Najprej izvidnica. To smo spustili mimo, potlej pa so prihrumeli tanki, ki se jih

smo se pod noč morali umakniti.

Zame je bil to najbolj vroč dan v življenju, čeprav je bilo mraz, da je kar rezalo. Imel sem pač veliko srečo, da v številnih juriših tistega dne in v številnih protinapadih Svabov, nisem katero skupil.

Le ožgana obrv

Stane Simeonov, zdaj predsednik obratnega delavskega sveta na Jesenicah, je doživel tudi vroče ure. Kateri partizan jih pa ni! Njemu se je srečno izteklo. Takole pripoveduje:

Oktober 1943. leta so prodrali Svabi proti Sentjerneju na Dolenjskem. Tretja četa 4. bataljona Gubčeve brigade, v kateri sem se takrat nahajal, je bila tisti dan na Dobravi pri Sentjerneju.

Ponoči smo šli na patroljo proti Kostanjevici. Prav tisto noč so Svabi namreč tod selili domačine, nekaj živine je

pa še ostalo, ker je Svabi niso mogli odpeljati. Dobili smo dve kravi, telico in nekaj kur. Zjutraj smo prišli nazaj na Dobravo, kjer smo se najedli, pa smo morali takoj na položaje proti Smarjeti. Postavili pa smo se na na cestni ovinek, da bi počakali Svabe.

Zaslišali smo hrumenje motorjev, videli jih pa nismo, ker smo bili za ovinkom. Vsega skupaj nas je bilo pa kakih 15 borcev. Mitraljezec in jaz, ki sem bil njegov pomočnik, sva si izbrala primeren zaklon, da bi imela dober

Decentralizacija, stvar kolektiva

(Nadaljevanje s 1. strani)
vado odhajamo na stavbišča, brez temeljitih priprav in vso organizacijo dela začnemo snovati na stavbišču šele mimogrede.

Zelo važno je tudi zasledovanje finančnega uspeha EE. Današnja knjigovodstva so le slab registaror že izvršenih dejstev. Zasledovanje finančnih rezultatov je treba prenesti v EE ali na sektor. Z manjšo korekturo v sistemu dela in kadrovske zasedbi na sektorju, oziroma v EE, bi bili lahko z minimalnimi odstopanji vsak mesec na tekočem o finančnem rezultatu EE. To pa je življenjsko važno za normalno funkcioniranje EE.

Navedel sem samo nekaj problemov, ki jih bo moral reševati celotni kolektiv »Gradisa«, če bo hotel uveljaviti načela dosedanjega upravljanja in deliti dohodek po delu.

Še nekaj o delitvi čistega dohodka

Razumljivo, da dokler nimamo razčiščenih pojmov o decentralizaciji in organizaciji proizvodnih enot, ne moremo razpravljati o delitvi čistega dohodka, kajti pri tem se moramo držati načela, da o delitvi dohodka lahko odloča samo tisti, ki ga je ustvaril, to se pravi sleherni član kolektiva.

Razprave o delitvi čistega dohodka je treba prenesti med delavce, ki naj zavestno odločijo, koliko bodo dali za razvoj podjetja, stanovanjsko izgradnjo itd., ne pa da ubiramo obratno pot in v vodstvu podjetja odločamo, koliko bomo dali posameznim EE. In tisto, za kar se navezadnje odločimo, je bore malo ali nič.

Predlog pravilnika o delitvi čistega dohodka je tako slab, da na taki podlagi sploh ni mogoče razviti plodne razprave. Na sedmih straneh so v glavnem zajeta določila iz veljavnih uredb. Vsa umetnost delitve čistega dohodka sta dve formuli, ki brez konkretnih števil delavcu, ki jih bo prebral, ničesar ne povedo. Ničesar ne pove o tem, kaj so organizacijske jedinice, ki jih omenja. Ali so to gradbena vodstva in gradbišča, ali so to EE? EE nikjer ne omenja. Skratka, ta osnutek pravilnika ne more doseči zelenega cilja.

Vse to je dokaz, da čakajo zavestne subjektivne sile v Gradisu težke in odgovorne naloge. Vodstva sindikalnih organizacij se bodo mo-

rala posluževati drugačnih metod dela kot doslej, sicer bodo še naprej capljala na repu dogodkov. Čas je, da začnejo sindikalni funkcionarji v podjetju misliti s svojo glavo. Vodenje politike brez lastne hrbtenice je jalova zadrževanje, ki ne more roditi uspehov. Odgovornost za stanje v podjetju, pa naj si bo dobro ali slabo, odpade tudi na subjektivne sile in ne samo na vodstvo podjetja, čeprav so vodilni ljudje v podjetju prvi odgovorni poleg drugega tudi za razpoloženje med delavci in nenehen razvoj socialističnih odnosov v kolektivu.

V bodoče bodo morale vse politične organizacije prenesti težišče svojega dela v osnovne proizvodne enote. Če so se doslej vodile razprave o decentralizaciji predvsem v vrhu podjetja, bo treba odslej izbojevati bitko z vodstvi gradbenih vodstev, gradbišč in obratov.

Kaže, da se stvari prav tu zatakajo. Na primer CO z vso odločnostjo in pravico zahtevajo od vodstva podjetja večjo samostojnost, istih pravic in samostojnosti pa ne dajo svojem obratu v Mariboru, ki ima vse pogoje za samostojno EE. Podobno velja tudi za druga vodstva. Ravnati se bo treba po zgledu obrata gradbenih polizdelkov, ki lahko služi vsem proizvodnim enotam v Gradisu kot primer, kako je treba reševati probleme decentralizacije in organizacije EE.

Pri izvajanju decentralizacije in organizacije EE pa moramo imeti vsi skupaj pred očmi osnovni namen, to je, povezati neposredne proizvajalce preko njihovega materialnega interesa z gospodarjenjem celotnega podjetja. Če smo si s temi osnovnimi načeli na čistem, ne bo težko doseči zeleni cilj.

Odločna beseda centralnega delavskega sveta

Razprava na zadnjem zasedanju delavskega sveta je potekala v znamenju pomembnih gospodarskih ukrepov. Splošno znižanje investicij, neredno plačevanje situacij, zmanjšanje obratnih sredstev itd. vplivajo na potek proizvodnje, kar povzroča določene posledice. Tega se je predsednik centralnega delavskega sveta tov. Martin Zajšek dobro zavedal, ko je usmerjal razpravo na reševanje nastalih problemov.

Poleg niza gospodarskih ukrepov je delavski svet sprejel in potrdil tudi več pravilnikov in izvolil nov upravni odbor podjetja. Zasedanje je trajalo dva dni.

Osnovna misel celotne razprave je bila, kako zagotoviti potrebna sredstva za nadaljnje delo in obstoj podjetja. Ca. 961.000.000 dinarjev neplačanih situacij in splošno znižanje investicij je povod, da sleherni član kolektiva začne misliti kako vskladiti osebne težnje in zahteve z interesi celotnega podjetja. Mi ne moremo ničesar več pustiti slučajju, ker gospodarstvo ne pozna nobenih sentimentalnosti. Dober gospodar stremi za tem, da si zagotovi potrebna sredstva in neko rezervo, brez katere si je nemogoče zamisliti solidno poslovanje. Zato tudi naše podjetje, ki razpolaga z razmeroma pičlimi lastnimi obratnimi sredstvi ne more in ne sme več kreditirati tujim podjetjem pa naj bodo odnosi med investitorjem in podjetjem še tako dobri.

Na tem zasedanju se je jasno

pokazala odločnost članov delavskega sveta.

Ko je glavni direktor tovariš ing. Hugo Keržan analiziral gospodarsko stanje v podjetju, je med drugim omenil, da je cilj novih ukrepov z zakonskimi predpisi omejitve trošenja družbenih sredstev in povečati obseg proizvodnje na vseh gospodarskih področjih.

Statistični podatki nam kažejo, da so se osebni dohodki v zadnjem času dvignili za 25%, produktivnost dela pa le za 7%, izdatki za investicije pa so v primeru z istim obdobjem v lanskem letu porasli za 29%. Če k temu dodamo še kritično stanje, ki je nastalo zaradi neplačanih situacij, je potem nujno, da izvedemo niz gospodarskih ukrepov.

Ne samo mehanizacija in boljša organizacija dela, temveč tudi novi instrumenti delitve dohodka sproščajo delovno silo. Zato mora biti eden izmed prvih ukrepov zmanjšati število zaposlenih, odnosno poskati rezervno delovno silo in zaposlene racionalneje zaposliti.

Poleg tega je delavski svet sklenil, da se do nadaljnjega ne sprejema novih delavcev, ker je možna premestitev v okviru podjetja Z oziroma na nastalo situacijo je potrebno odpustiti ca. 10% delavcev, odnosno izvršiti selekcijo. Pri odpustu pa je treba upoštevati, da ne odpustimo delavce in uslužbenec, ki so že dalj časa zaposleni v podjetju in fizično oslabei. Tu ne gre za neko »socialo« temveč za moralno-humane obveznosti do teh ljudi.

Nadaljnja razprava je nakazala, da ležijo v naših skladiščih še velike zaloge raznega materiala in drobnega inventarja. Zato je nujno omejiti nabavo in prilagoditi nabavno službo stvarnim potrebam podjetij in razpoložljivim obratnim sredstvom. Nabavna služba si bo morala v tem kritičnem času bolj pomagati med seboj, prav tako bo morala tudi skladiščna služba tu odigrati svojo vlogo.

Ob dejstvu, da smo v lanskem letu izplačali za nadurno delo preko 70.000.000 dinarjev, si tega leta v tem kritičnem času ne bomo mogli privoščiti, zato je nujno omejiti nadurno delo na minimum, popolnoma pa ukiniti nadurno delo tam, kjer investitorji nimajo na razpolago dovolj sredstev.

Med ukrepe, ki jih moramo podvzeti spada tudi omejitev raznih dotacij kot na primer v lanskem letu smo dotirali durom in počitniškim domovom preko 58.000.000 dinarjev. Prav tako moramo omejiti tudi dela na lastnih investicijah. Splošna štednja mora zajeti vsa področja dejavnosti, kar velja tudi za štednjo splošnih zaščitnih sredstev. V lanskem letu smo izdali za zasebna zaščitna sredstva, za izboljšanje sanitarnih ureditev itd. nekaj nad 78.000.000 dinarjev. V letošnjem letu pa je planiranih v te namene ca. 89.000.000 dinarjev, kar dokazuje, da podjetje ogromno prispeva za zaščitna sredstva. Štednja zaščitnih sredstev naj se izvaja v tem, da se zaščitna sredstva ne držijo v

skladišču edinice, ampak če se ne rabijo naj se takoj oddajo v centralno skladišče na razpolago drugim edinicam. Zaščitna sredstva, ki se držijo v skladišču edinice ali stavbišča, naj se v polni meri uporabljajo, kar bo imelo največji po-udarek v tem, da se bo zmanjšalo število nesreč in stroškov bolovanja.

Stanje v podjetju sicer ni rožnato, toda ob doslednem izpolnjevanju vseh sklepov organov delavskega samoupravljanja in poostrojitvi splošne kontrole nad trošenjem sredstev, po drugi strani pa se bodo prevzemala le dela za katera so zagotovljena finančna sredstva in če bomo prevzeta dela točno obračunavali, se nam ni treba bati posledic novega načina gospodarskega poslovanja. Zavedati pa se moramo, da nov gospodarski sistem zahteva veliko družbeno odgovornost, katere doberšen del bodo morali nase prevzeti obratni delavski sveti predvsem pa komunisti podjetja, kajti poleg pravic morajo prevzeti nase tudi vso odgovornost.

Kandidacijska komisija je imela težko nalogo, izbrati kandidate za novi upravni odbor podjetja

Skrb za človeka in HTV na naših gradbiščih v prvem kvartalu 1961

Komisija, ki jo je določil centralni delavski svet je pregledala v času od 15. 4. 1961 do 31. 5. 1961 55 raznih gradbišč, 6 samostojnih menz in naselij in 4 obrate.

Nekaj gradbišč, ki so šele v začetku gradnje ali nekaj tistih, ki so že skoraj popolnoma razformirana ali takšna, ki so začasno ustanovljena, komisija ni ocenila.

Vsekakor pa je komisija pri vsaki edinici pregledala toliko delovišč, da se dobi iz povprečja jasno sliko dejanskega stanja na terenu.

Komisija je dala večji poudarek novim deloviščem, medtem ko je ocenjevala stara delovišča manj strogo. Na gradbiščih se je ocenjevala higienska zaščita, tehnična zaščita, osebna zaščita in požarna varnost. Skupno je bilo možno doseči 103 točke.

Ocenitev menz in jedelnice se je točkovalo z 03 na osebo in splošno higieno ter opremo z 36 točkami. Stanovanjski objekti so se točkovali z 03 na opremo in čistočo z 21 točkami.

V naslednji tabeli so prikazani rezultati ocenjevanja. Vsi rezultati so izraženi v odstotkih. Menze in naselja so obravnavane posebej, prav tako obrati, ker so pogoji pri obratih drugačni kakor na gradbišču.

Zap. št.	Edinica	Gradb. obrat	Menza naselje	Najboljša gradb. po edinicah			Koliko delavcev je bilo pregled.
				I.	II.	III.	
1.	Maribor	88.2	97.0	Gas. dom 90.9	Ormož 87.5	Elektrokovašstvo 87.4	19
2.	Ljubljana okol. Zalog	78.5	91.8	Tovorni kolodvor 84	Celuloza 75.8	Indop 75.5	3
3.	Ljubljana	74.6	—	Rozeta 87	Trg na debelo 81.3	Bloki Vič 81	8
4.	Celje	73.7	—	Tuš 93.3	Gospod. razstav. 77.2	Alpos 77.1	7
5.	Kranj	72.5	94.5	Most 74	Skladišče 73	Zlato polje 70.5	3
6.	Ravne	66.5	82.2	Cečovje 70.6	Nova naselja 62.8	Kapitalna 59.4	5
7.	Koper	70.2	93.0	Pristan. bloki 77.2	Kamnolom 69	Gramoši 68.3	4
8.	Jesenice	50.5	95.5	Soteska 62.3	Plavž 59.5	Veriga 58	6
Gradbišča povprečno:				71.8			55
9.	CO Ljubljana	95.8	94.6				
10.	CO Maribor	93.4					
11.	Lesni. obrat	89.5					
12.	Betonarna	98.5					

Iz gornje tabele je razvidno, da je v celotnem »Gradisu« vrstni red pet najboljših delovišč naslednji:

1. Tuš — Soštanj, 2. Gasilski dom — Maribor, 3. Ormož, 4. Elektrokovina — Maribor, 5. Rozeta — Ljubljana.

Ze rezultat pove, da je prvi Maribor. Gradbišče Maribor je organiziralo nekaj novih gradbišč in povsod se vidi, da so mislili na vse, kar je potrebno v pogledu HTV.

Posebej bi omenili pri gradbenem vodstvu Maribor skladišča. Ta so res vzorno urejena in bi vsem drugim edinicam priporočili, da si ob priliki ogledajo eno od teh skladišč.

V pogledu HTV službe je najslabše gradbišče Begunje — Jesenice (29,5%). Kljub ponovnim opozorilom delovodja ni ukrenil ničesar, da bi vsaj najmanjše varnostne mere uredil. V bodoče se bomo morali v takšnih primerih poslužiti disciplinskih postopkov.

Naselja so v splošnem pokazala nasproti lanskemu letu napredek, posebej bi pa tu omenil naselje Ruše — Maribor, kjer nas je poleg ostalega posebej navdušil red in čistoča v kuhinjski shrambi.

Vsem dobrim čestitamo, vsem slabim pa želimo, da si malo več prizadevajo pri skrbi za človeka in skrbi pri varnosti pri delu, ker so solidne varnostne mere garancija za večjo delovno storilnost.

inž. Dragovan Sever

Nov upravni odbor podjetja

Na zainji seji delavskega sveta je bil izvoljen nov upravni odbor podjetja »Gradis« z namestniki.

UPRAVNI ODBOR

1. Skrabelj Franc — tesar, Gradbeno vodstvo Celje
2. Zorž Ivan — zidar, Gradbeno vodstvo Ljubljana
3. Košir Janko — ključavničar, Centralni obrati Ljubljana
4. Kramar Stane — zidar, Jesenice
5. Pahor Edo — električar, Zalog
6. Janžekovič Lado — uslužbenec, Maribor
7. Novak Rudi — tesar, Koper
8. Florjančič Vinko — delavec, Skofja Loka
9. Sijance Franc — zidar, Ravne
10. Komar Ivan — električar, Obrat gradbenih polizdelkov

NAMESTNIKI:

1. Mihelič Ludvik — zidar, Gradbeno vodstvo Celje
2. Ovičaj Jože — zidar, Gradbeno vodstvo Ljubljana
3. Trselić Brane — mehanik, CO Ljubljana
4. Jeran Vancel — betoner, OGP Ljubljana
5. Oman Cene — tesar, Skofja Loka
6. Buček Karel — železokrivec, Ravne
7. Zrim Viljem — železokrivec, Jesenice
8. Slabe Hubert — električar, Koper
9. Kralj Ivan — zidar, Zalog
10. Grebenc Jože — tehnik, Gradbeno vodstvo Maribor

Ne samo v vodi — tudi na suhem čas hitro mine

Kriza decentralizacije?

Ekonomske enote — to je predmet vsakdanjih razgovorov. Nič čudnega, ko sproščen gospodarski sistem deluje spodbujajoče na vse večje poglobljanje delavskega samoupravljanja. Gre namreč za to, da moremo le ob neposrednem zanimanju slehernega delavca dosegati tudi vse večje gospodarske uspehe. To je tudi smisel ekonomskih enot.

Zato smo naprosili nekatere predsednike delavskih svetov ali upravnih odborov, kakor tudi nekatere šefe naših gradbenih vodstev, da nam povedo svoje mnenje o dosedanjem delovanju ekonomskih enot, o bodočih namerah in o decentralizaciji delavskega samoupravljanja v našem podjetju. Pa začnimo!

ing. Mesarič:
LJUBLJANSKO GRADBENO VODSTVO — ENA EKONOMSKA ENOTA

Pri nas je problem malo specifičen, je dejal tov. Mesarič, šef ljubljanskega gradbenega vodstva. Gre namreč za strukturo našega plana, ker izvira veliko del še iz prejšnjih let. Tako je prišlo do nesorazmerij med posameznimi ekonomskimi enotami. Tam namreč, kjer je delala ekonomska enota na skoraj samo zaključnih delih, ni mogla izkazovati kdove kakšnega dohodka, včasih je dosegla celo zgubo. Drugod pa, kjer so delo komaj odprli in tečejo v glavnem gradbena dela, pa dosega večje uspehe. Odtod torej nesorazmerja. Ta pa odseva seveda tudi v osebnih dohodkih. Pri nas pa žive ljudje v skupnem stanovanjskem naselju in se pogovore, kako tu in kako tam zaslužijo. Če je velika razlika, se seveda razburijo tisti, ki niso ničesar dobili, in zahtevajo, da bi tudi oni dobili »dohodek iz enote«. To je lani povzročilo tudi resno negotovanje delavcev.

Vse to je bil razlog, ki je vodil delavski svet ljubljanskega gradbenega vodstva, da se je odločil, da prenehajo delovati vse ekonomske enote od novega leta sem. To pa je začasn ukrep, da bomo namreč videli, kakšno bo letošnje leto. Vsekakor pa letos glede tega ne kaže, da bo kaj sprememb in bomo vse leto ostali le pri eni ekonomski enoti.

Na posebno vprašanje, ali morda obracun ni točen, je tov. Mesarič odgovoril, da je obracun točen, nismo pa uspeli zagotoviti enakega starta vsem ekonomskim enotam. Te so lani delovale na vseh objektih, razen na stolpnica.

O tako imenovanih specializiranih ekonomskih enotah doslej še nismo resneje razpravljali. Razmišljali pa smo, da bi ekonomske enote obračunavali po internih situacijah (tako kot to delajo pri »Ingraduc«), pa smo to misel zavrgli, ker bi to terjalo ogromno dela.

Torej letos bo tako — vsi skupaj smo ena ekonomska enota — drugo leto bomo pa še videli. Vsekakor bi morali pa že prej stvari podrobno proučiti in najti oblike, da bi tudi to koristno zamisel o ekonomskih enotah uresničili.

Ludvik Snajder:
NUJNO JE SISTEM EE ŠE NADALJE RAZVIJATI

Kljub temu, da je bil tov. Ludvik Snajder komaj dva dni pred našim obiskom izvoljen za predsednika upravnega odbora v Centralnih obratih (predsednica DS je bila tisti dan službeno zadržana), je kot dober poznavalec razmer odgovarjal na naša vprašanja.

Pri nas v Centralnih obratih, je dejal tov. Snajder, imamo zdaj tri ekonomske enote: avtopark, kleparska delavnica in novogradnja skupno s strgarsko delavnico. Vse enote imajo strokovne svete, ki se redno po enkrat na mesec sestajajo, izvolili smo jih pa na sestankih kolektivov enot.

Avtopark in novogradnja sta bila doslej vedno aktivna, medtem ko je kleparska delavnica izkazovala v lanskem zadnjem četrtletju izgubo nekaj zaradi subjektivnih nekaj pa tudi zaradi objektivnih vzrokov. Njena delovišča so namreč raztresena po vsej Sloveniji in ni moč tako kontrolirati dostave materiala, ni dobre evidence itd. Zdaj so vodje skupin odgovorni za sprejem in oddajo materiala ter so se glede tega stvari že izboljšale. Upamo, da bo tudi ta enota kmalu rentabilna.

Delo pri nas je zelo raznoliko, zaradi česar je treba za dobro poslovanje ekonomskih enot precej podrobnega študija in priprave ter kalkulacij. Laže je to v industriji s serijsko proizvodnjo, kjer je eno delo opravljeno za dlje časa. Zato pri nas še nimamo povsod ekonomskih enot. Pogoje za to imajo re-

mont, avtomehanična delavnica in elektro delavnica, kjer pa je delo še bolj pestro in ga tudi ni moč do kraja organizirati, saj se moraš lotiti popravila stroja včasih takoj in zahtevajo gradbišča, da bi bil stroj popravljen najraje kar tisto uro, ko ga pripeljejo. V teh enotah pa je poseben problem, ker bodo imele obstoječe enote giblivi del za službo, medtem ko ga te nimajo in bo treba najti možnosti, da bodo tudi te nagrajene po uspehu. Dostikrat pa se n. pr. v remontni delavnici še bolj trudijo kot drugod, pokazati morajo veliko iznajdljivost, da stroj usposobijo, četudi nimajo ustreznih rezervnih delov.

Razmišljali smo, da bi vsaki izmed teh enot določili finančni plan in bi bila po njem udeležena na dohodku Centralnih obratov. Obe-tamo si tudi, da bomo z organizacijo defektnega oddelka, ki bi ugovarjal okvare na strojih, pripravljaj rezervne dele itd., ki bi bil torej nekakšna priprava dela v obratih, organizacijo dela toliko izpopolnili, da ne bo takšna težava z organiziranjem še drugih ekonomskih enot. Seveda pa naletimo vedno na eno in isto vprašanje rezervnih delov. Če bi bil položaj tak, da bi dobili vsak del v trgovini, sploh ne bi bilo težav v organizaciji dela in potemtakem tudi z obračunom ekonomskih enot.

Glede pravic ekonomskih enot ne bi mogel reči kaj posebnega, ker se stvari šele razvijajo, zdaj se kažejo dobre in slabe strani, izkušnje bodo pa pokazale, kaj bo treba še izboljšati. Vendar menim, da smo na pravi poti in da od nje ne smemo odstopiti, temveč se na vso moč truditi, da uveljavimo sistem ekonomskih enot in s tem udeležbe neposrednih proizvajalcev v upravljanju obratov do kraja. Ekonomске enote so postale ekonomska in politična nujnost, če hočemo doseči še večje proizvodne in gospodarske uspehe, s tem pa kajpak še nadalje razvijati socialistične odnose v proizvodnji.

Franc Gruden:
POZITIVNE IZKUSNJE

Predsednik delavskega sveta Obrata gradbenih polizdelkov v Ljubljani Franc Gruden sodi, da smo dosegli z ekonomskimi enotami velik napredek, ki se kaže zlasti v večjem zanimanju delavcev za gospodarno proizvodnjo. Vsaka ekonomska enota v tem obratu — teh je šest proizvodnih ter dve pomožni — ima svoj strokovni svet, ki se redno sestaja po dvakrat na mesec. Enkrat na mesec se pa sestajajo kolektivi ekonomskih enot in pregledajo poslovanje v preteklem mesecu. Ni dolgo tega, ko so se sestali vsi sveti ekonomskih enot na skupnem sestanku ter pregledali dosedanje poslovanje obrata, se pogovorili o problemih, ki jih tišče ter sprejeli tudi vrsto pomembnih pobud za nadaljnje delo.

Ne bom rekel, da je delovanje ekonomskih enot slabo, reči pa tudi ne morem, da je odlično. Pravice imajo dokaj obširne, saj razpravljajo in sklepajo o tarifnih postavkah, normah in akordih, o številu zaposlenih, o proizvodnji v okviru plana obratov itd. Seveda pa tudi o ustvarjenem osebnem dohodku, o čemer pa ste že pisali v Gradisovem vestniku. Z osnovnimi sredstvi, z amortizacijo itd. pa ne razpolaga, kot ne razpolaga s tem obratni delavski svet, kar po mojem mnenju še zavira nadaljnji razvoj delavskega samoupravljanja pri nas. Saj ne mislim, da bi morali vse sklade razdeliti edinicam, ker razumem, da moramo ob splošnem pomanjkanju sredstev le-ta še vedno centralizirati, da si lahko kupimo najnujnejše, vendar bi kazalo prepustiti vsaj sklad za vzdrževanje. Pravzaprav je zdaj položaj nenormalen. Mi namreč kupimo, kar potrebujemo, potlej gre to na breme materialnih stroškov, medtem ko bi drugače gospodarili, če bi točno vedeli, s koliko sredstvi razpolagamo v ta namen.

Maks Bogataj:
NAJBREŽ BOMO LE ENA EKONOMSKA ENOTA

Predsednik delavskega sveta naših lesnih obratov v Skofji Loki meni, da bodo ti obrati predstavljali le eno ekonomsko enoto. Doslej imajo tri, ki so jih ustanovili lani, vendar njihovega uspeha niso obračunali in so potemtakem le na papirju (mizarstvo, žaga, tesarstvo). Naše delo je namreč tako povezano, da ga je težko razmejiti, kaj je zasluga enega in kaj drugega.

Kako bomo pa delili presežek osebnih dohodkov, je težko reči. Najbrž vsem enako po zaslugi tako kot lani. V vsaki enoti pa imajo strokovni svet, ki se od časa do časa sestaja.

Tudi tov. Bogataj meni, da bi morali prepustiti obratu del sklada amortizacije, da bi mogli sami obnavljati strojni park. Ta je namreč že zastarel. Res smo lani zgradili nekaj objektov, mehanizacije pa še nismo obnovili in je izpopolnili.

Kranj:
ENOTE SMO UKINILI — ZARADI ZMANJSANJA REZIJSKIH STROŠKOV

Zdaj smo vsi ena ekonomska enota, je dejal predsednik delavskega sveta naše edinice v Kranju. Ukinili smo jih okrog novega leta, ker nismo uspeli vzpostaviti med njimi sodelovanja, zlasti pa zaradi zmanjšanja rezijskih stroškov, ker ni treba voditi toliko evidence, pa tudi ljudi ni toliko, da bi bilo potrebnih več enot.

Glede pravic obratnega delavskega sveta bi rekel pa tole: Za nas je bolj važno, kje bomo dobili delo, kot pa, kakšne pravice bomo imeli. Najprej moramo poskrbeti za življenje, potlej se šele lahko pogovarjamo, kako bi si ga uredili. To, kar zdaj delamo, bo do jeseni opravljeno. Tovarna »Sava« sicer namerava graditi, toda nima denarja. Tudi ZTP namerava graditi podvoz na Drulovki, ko bodo elektrificirali gorenjsko progo. Pa spet ni denarja. Za zdaj slabo kaže.

Stane Simeonov:
ENOT NE KAZE PREVEČ DROBITI

Predsednik obratnega delavskega sveta našega jeseniškega gradbišča Stane Simeonov je povedal, da so organizirali ekonomske enote povsod. Tako jih zdaj deluje šest. Nekatere so se obnesle, med njimi najbolj Podvoz. Imel je namreč boljše pogoje, ker obrtniških del ni, cementa in železa pa tudi ni primanjkovalo. Vrh tega pa so v tej enoti najstarejši člani kolektiva — stari Gradisovci, ki razumejo, kako je treba gospodarno delati.

Vsekakor nameravamo sistem ekonomskih enot ohraniti tudi v bodoče in jih tudi nadalje razvijati, ker se je izkazalo, da se delavci bolj zanimajo za gospodarjenje. Odvisno bo pa od dela, ki ga bomo imeli. Letos bo precej del zaključenih in s tem bodo nekatere enote tudi prenehale; kaj bo potlej, kakšna dela bomo prevzeli, pa je še težko reči. Če bomo delali samo na Jesenicah, bodo le tri ekonomske enote. Menim pa, da bi moral šteti kolektiv ekonomske enote okrog 50 ljudi in ne kaže postavljati enot, če je le 20 zaposlenih, ker se bolj zrealijo avtarkične težnje in majhna enota si tudi sama ne more dosti pomagati.

Priznam, da je okrog ekonomskih enot dosti problemov zaradi obračunavanja. N. pr. forsirali smo gradnjo Podvoza in jim omogočili skoraj idealne pogoje, zaradi česar pa so bile druge enote zapostavljene. Potlej je težko reči, ali je bil uspeh te enote samo njena zasluga, ko so bile pa druge zaradi tega v večjih stiskah in tudi ni mogoče reči, da se le same krive, če niso dosegle takega uspeha, kot bi ga lahko, če bi imele iste pogoje. Potlej jih je tudi težko obračunati po doseženem uspehu.

Glede pravic obračunega delavskega sveta pa meni tudi tov. Simeonov, da bi morala dobiti edinica vsaj del skladov, meni tudi, da bi moral obratni delavski svet sodelovati pri sklepanju pogodb, ker sami najbolje vedo, če bodo delo zmogli.

Ing. Srečko Cvahte:
LETOS OBRAČUN ZA VSE GRADBENO VODSTVO

Predsednik delavskega sveta je bil prav takrat v Ljubljani, zato smo se obrnili na šefa celjskega gradbenega vodstva, naj on pove svoje mnenje o ekonomskih enotah. Delavski svet je na zadnjem zasedanju sklenil, naj finančno še naprej spremljamo uspehe ekonomskih enot, osebne dohodke bomo izplačali pa po uspehu celotnega gradbenega vodstva. Poudarjam, je

Planski barometer

REALIZACIJA NA ZAPOSLENECA OD 1.1. DO OBRAČ MESECA V MIL.7.	REALIZACIJA PLANA	PLAN V MIL.7.	+ MOD. PLAN.	PLAN
0,67	31 %		+7 %	2540
0,86			-3 %	2130
0,67	24 %		+8 %	1100
0,54			+5 %	850
0,52	29 %		+10 %	650
0,515			-5 %	645
0,70	30 %		+6 %	580
0,65			+28 %	550
0,70	34 %		+9 %	9045
0,82				
0,45	21 %			
0,446				
0,60	35 %			
0,76				
0,65	36 %			
0,91				
0,65	29 %			
0,667				
BELO - PLAN				
ČRNO - REALIZAC.				

Pokazatelji za uspeh naših edinic za obdobje od 1. januarja do vključno 31. maja kažejo tole sliko:

Kratka kritika:
Gradis kot celota je 11 dni pred planom, produktivnost se dobro sklada s planirano dinamiko.

Gradbeno vodstvo Ljubljane je naskok pred planom zmanjšalo od 18 % na 7 %, produktivnost je večja od planirane, vendar je odstopanje procentualno manjše.

Grad. v. Maribor je še vedno malo izpod plana, produktivnost pa močno zaostaja pod planom, oboje kot posledica neurejenih odnosov z investitorjem na nekaterih objektih.

Grad. v. Celje je izboljšalo svojo produktivnost in že skoro doseglo planirano za opazovano obdobje.

Gradbišče Jesenice je sicer 5 % pred planom, produktivnost pa še vedno zaostaja za planirano.

Gradbišče Koper kaže ugodno sliko tako pri realizaciji plana kot v produktivnosti.

Gradbišče Zalog se je močno popravilo tako pri realizaciji plana kakor tudi pri doseženih produktivnosti.

Gradbišče Ravne je prekoračilo plansko nalogo in zvišalo produktivnost nad planirano.

Gradbišče Kranj je svoj že itak ugoden rezultat iz aprila še izboljšalo.

Na splošno gradbišča še vedno prekoračujejo planske naloge, kar spriči današnje situacije, ki terja znižanje investicij in zmanjšanje sredstev pri investitorjih, nikakor ni primerno. Tendencia bi morala biti usmerjena na maksimalni dvig produktivnosti, da bomo z manjšim številom zaposlenih a boljšo organizacijo dela izvršili postavljene naloge v okviru plana, ne pa da z večjim številom delovne sile, kot je bila planirana, dvigamo realizacijo nad plan in s tem ogrozimo kontinuiteto dela.

dejal tov. Cvahte, da je to le začasen ukrep, ker se je položaj z zmanjšanjem investicij v gradbeništvu zaostiril in so problemi precej večji ter se kažejo tudi v ostrejših oblikah kot sicer.

Vsi sektorji vedo, da bomo uspeh obračunali po dejansko doseženih rezultatih ekonomskih enot, če bo le kakšna možnost za to. Toda zdaj tega ne moremo storiti. Tako bodo sedanja izplačila le nekakšna akontacija do konca leta, ko bo položaj nedvomno jasnejši.

Letos je bilo več primerov kot sicer, da ni pravočasno načrtov, pomanjkanje materiala je večje in skoraj tri mesece ni bilo pravega dela. Nekateri investitorji nimajo denarja, drugi ga imajo in seveda preusmerjamo delovno silo in material tja, kjer vemo, da bo denar. Zaradi teh premikov je smatral delavski svet, da knjigovodsko še naprej zasledujemo rezultate ekonomskih enot, presežek pa izplačamo po povprečnem uspehu gradbenega vodstva. Na to vplivajo tudi neizravnane cene. Nek objekt smo prevzeli po cenah iz lanskega leta, drugega pa letos in nastaja razlika, ker enoti vendarle ne bi mogli zaračunati vseh večjih stroškov, ki nastajajo zaradi višjih cen letos. V takem položaju je težko govoriti o slabem delu ekonomske enote, če ne dobi materiala kot bi ga morala, material pa smo preusmerili tja, kjer vemo, da bo investitor situacije tudi v redu plačeval. Stroški taki enoti seveda tečejo, uspeha pa nima. Če ne nudimo vsem enotam enake pogoje, dokler

ne uravnotežimo internih cen, dokler se položaj glede plačilnih zmožnosti investitorjev ne bo izboljšal, je težko tudi obračunavati ekonomske enote po dejanskem uspehu.

Glede tako imenovanih specializiranih ekonomskih enot pa bi dejal, da bi bil tak način sicer smoten, če bi imeli tako delo, da bi ga zares lahko tekoče organizirali in bi imela vsaka specializirana enota tudi delo. Tega ni moč napraviti v okviru enega gradbišča niti gradbenega vodstva, morda bi zmogel to ves Gradis, kar pa bi terjalo močno centralizirano vodstvo.

Moje osebno mnenje je, je dejal tov. ing. Cvahte, da smo načeli vprašanje decentralizacije ob nepravem času. Skrčenje finančnih sredstev za investicije, kar prizadeva najprej gradbeništvo, bo terjalo še vedno dokaj centralno vodenje, ker bo moral nekdo odločiti, kateri enoti naj pošljemo material, ocenjevali plačilne zmožnosti investitorjev itd.

Obiskali smo torej le nekaj naših edinic. Že to pa dovolj zgovorno priča o vzdušju, ki vlada glede decentralizacije upravljanja in glede ekonomskih enot. Na kratko bi lahko ocenili položaj takole: Umik pred težavami, marsikje tudi pred uravnilovskimi težnjami in mezno miselnostjo, češ, če damo vsem enako, bo vsaj mir. Ali ni napočil čas, ko bi morali slišati glede vsega tega jasno stališče naših političnih organizacij?

Zgodba o kovačevi kobili

Gradbinci grade stanovanja za druge, zase jih pa ne morejo — Ali »Gradis« danes res ne bi mogel obuditi k življenju svoje stanovanjske zadruga? — Kaj pravijo o teh vprašanih tisti, ki jih najbolj žuli stanovanjski problem —

Verjetno ste že kdaj slišali tisto zgodbo oziroma tisti rek o kovačevi kobili, ki je vedno bosa, nikoli dodobra podkovana? Ali pa o brivcu, ki je stalno kosmat? In o čevljarju, ki ima vedno luknje v podplatih? Pravzaprav so to čudne, neverjetne stvari, da ljudje, ki opravljajo takšen ali drugačen poklic in izdelujejo to ali ono stvar, lahko skrbijo za druge, zase pa ne. Toda — naj si bo to še tako čudno, nenavadno, marsikdaj je precej resnice na tem. Vsaj ljudje tako pravijo.

Sicer pa — kaj bi iskali pri brivcih, čevljarjih in krojačih, pa pri kovaču in njegovi kobili — kar v lastni hiši se malo ozirimo naokoli! Gradbinci grade hiše, stanovanja, skrbijo, da se ljudje iz neprimer- nih, starih in tesnih prostorov lahko vselijo v lepša, večja, sodobna stanovanja. Skrbijo torej za druge. Kaj pa zase? Menda bomo kar težko našli kaj več gradbenih podjetij, ki bi zgradila zase toliko stanovanj, da bi vsaj za silo rešila v lastnem kolektivu stanovanjske probleme. Seveda »Gradis« v tem ni izjema. Nekaj blokov je bilo sicer zgrajenih, toda kaj, ko je vse to toliko kot kaplja v morje. Lani in letos podjetje ni več gradilo. Stanovanjska zadruga pa spi. Pravzaprav niti ne veš ali je ali je ni — če pa obstaja, pa živi le bolj na papirju.

O teh perečih vprašanih, o tem, kaj je in kaj ni, kaj bi lahko bilo in zakaj ni, pa bodo tokrat spregovorili nekateri posamezniki. Zlatisti, ki jih najbolj žuli stanovanjski problem:

ZAMUDILI SMO VLAK

■ — Tovariš Janez Zupan vseka- kor dobro pozna te probleme, saj je v podjetju že od leta 1948, razen tega pa se s temi vprašanji ukvar- ja še kot predsednik centralnega odbora sindikata. Kaj pravi torej tovariš Zupan?

»Hm, stanovanjska zadruga pri našem podjetju? Ja, veste,« je začel predsednik sindikata, »žal smo tu zamudili vlak. Pred leti je bilo mnogo ugodnejše za gradnjo in tu- di podjetje je bilo v ugodnejšem finančnem položaju. Leta 1955 smo ustanovili iniciativni odbor stano- vanjske zadruga. Toda na žalost je ravno tisti človek, ki je bil v za- drugi najbolj agilen in je bil prav- zaprav njena duša in srce, njen motor, kmalu nato zapustil naše podjetje. Z odhodom tega človeka pa je zamrla v zadrugi volja ter spodbude za nadaljnje delo. Tudi letos spomladi smo precej govorili o stanovanjski zadrugi, žal pa se je vse — kot vedno zadnje čase, ko začnemo razpravljati o zadrugi — ustavilo pri denarju.«

»Toda dovolitec, sem mu segel v besedo, ali se ne bi našle kakšne druge oblike, da bi zadruga ven- darle uspevala? V podjetju imate ogromno strojev, mehanizacije, ka- mionov in drugih priprav, da sploh ne govorimo o strokovni delovni si-

li — o zidarjih, tesarjih, beton- erjih, električarjih in drugih pokli- cih? Ali vseh teh prednosti, ki jih v drugih podjetjih nimajo, ne bi mogli na kakršen koli način izko- ristiti?»

Odgovor je bil sprva nikalen. Tovariš Zupan je na moje vpraša- nje, če ne bi podjetje moglo za- drugi nuditi raznih ugodnosti (na primer strojev za izkop temeljev po znižani ceni ali pod drugimi ugodnimi pogoji), odvrnil, da bi to bilo sicer proti zakonitim določilom in odredbam. Toda v poznejšem razgovoru sva vendarle ugotovila, da bi bilo nakljub vsem predpi- som, le mogoče marsikaj doseči.

... TODA NI SE VSE IZGUBLJENO

»Vsekakor bi bilo možno v zadrugi marsikaj opraviti z medsebojno pomočjo zadrugnikov. Med zadrugi- niki bi se prav gotovo našli ljudje raznih poklicev,« je nadaljeval to- variš Zupan, »ki bi lahko v svojem prostem času delali na stanovanjs- kem bloku. Zidarji bi zidali, elek- tričarji in instalaterji bi opravili instalacijska dela in podobno.«

»Kako pa bi si pomagali s stroji?» Odgovor tovariša mi je potrdil, da bi se tudi tu dalo nekaj nare- diti. Vzemimo na primer težke stro- je za izkop temeljev. Marsikdaj se tak stroj pokvari. Potem ga je se- veda treba popraviti in ko je po- pravljen, ga moraš še preizkusiti, kako deluje. Včasih tak stroj pre- izkušajo dolge ure kjerkoli pač, na terenu, kjer ne bo nobene zgradbe. Zakaj ne bi takšnega stroja, ki je že dobro popravljen in ga je mož- no po zakonitih določilih preizku- šati daljšo dobo, raje preizkušali na gradbišču stanovanjske zadrug- ge?

»Seveda ne bi šlo vse tako gladko kot po maslu in enostavno,« je na- daljeval tovariš Zupan, »dalo pa bi se še marsikaj narediti. Glavno je le čvrsta, trdna volja. Morali bi imeti nekaj ljudi, ki bi se v delo za- grizli, odločno in nepopustljivo, ki ne bi klonili pred nobeno težavo. Če pa gredo zadrugniki že na start malodušni, potem seveda ne more biti uspehov. Zakaj pa lahko posa- mezniki, ki gredo zidat individual- ne hišice, v večini primerov uspe- jo? Odločilna je volja, trdna, ne- uklonljiva volja. Tudi posamezniki marsikdaj nimajo dovolj sredstev, pa se zagrizejo v delo in uspejo.«

Zanimalo me je, koliko je v vseh

enotah »Gradisa« v Ljubljani takš- nih delavcev, ki jih prištevamo med kritične primere.

»Počakajte, takoj bom izračunal. »Gradis« ima v Ljubljani približno 1500 ljudi v vseh enotah. Ne bom se dosti zmotil, če rečem, da je v vseh enotah skupaj vsaj sto zelo kritičnih primerov.«

Govorila sva še o tem in onem. Tovariš predsednik je zlasti po- udaril, da je težava tudi v tem, ker so ljudje zelo razdrobljeni po terenu. Če bi vsi delavci in usluž- benci prebivali v Ljubljani, bi bi- lo znatno lažje organizirati prosto- voljno delo v popoldanskem času. Tako pa se veliko ljudi vozi v bolj ali manj oddaljeno okolico Ljub- ljane.

»Pri tem pa trpi veliko škodo tu- di samo podjetje,« je še poudaril tovariš Zupan. »Ker nimamo stano- vanj, niti zadruga, ki bi skrbela za gradnjo stanovanj, nas ljudje za- puščajo. In to večji del zelo dobri in sposobni delavci, ki odhajajo tja, kjer upajo, da bodo prej prišli do stanovanja kot pa v našem pod- jetju.«

TRIJE NEUSPEŠNI POSKUSI

■ — Tovariš Bogo Korbar je prav tako zaposlen v Centralnih obratih. Seveda je tudi on eden izmed ti- stih, ki ga stanovanjsko vprašanje tare že dolga, dolga leta. Nič manj kot 15 let se z ženo stiskata v tesni podstrešni sobici.

»Trikrat smo že poskusili posta- viti stanovanjsko zadrugo na no- ge,« je pripovedoval, »pa vedno brez uspeha. Vem, kako je danes: vse se ustavi pri denarju. Nima ga podjetje, niti občinski sklad. Mora- li bi čakati na natečaj. Toda za nas, ki nimajo stanovanj, je to zelo bridko. Ljudje so pripravljeni mar- sikaj prispevati, marsičemu se odreči. V naših obratih nas je osem, ki smo dali po 400.000 din v Zavod za zadržno gradnjo, ker smo upali, da bomo tam prišli do stanovanja. In kaj bo zdaj? Kot vse kaže — nič. Na istem smo kot predlanskim. Dobil bom sicer vr- njenih svojih 400.000 din. Nihče pa ne pomisli, koliko bomo pri tem zadrugniki izgubili, saj je bila kupna moč te vsote predlanskim znatno večja kot je danes. Če bi imel ta denar v hranilnici, bi dobil zanj že lepe obresti.«

LJUDJE SO PRIPRAVLJENI DELATI

■ — Strojni ključavničar Bogo Dermol v Centralnih obratih je tudi leta in leta upa na stanova- nje. Z ženo živita vsak v svoji so- bici, ker ne moreta priti do stano- vanja.

»Najmanj trikrat sem moral v podjetju izpolnjevati razne formu-

Prve ure letošnjega dopusta — koža je bila bela kot kislo mleko

larje,« je pripovedoval, »ko je bilo govora, da bo zaživela zadruga. Vprašali so me, koliko sem pri- pravljen plačati. Lahko bi dal kakšnih 300 ali 400 tisočakov. Pri- pravljen pa sem tudi delati, pomagati. Prepričan sem, da bi vsi ljudje pomagali z delom. Samo začeti je treba — resno, odločno, nepo- stisljivo.«

■ — Podobno pripoveduje elek- tričar Ivan Zabjek. Tudi on je za- poslen v Centralni obratih. Njegov položaj je še težji. Z ženo živita v tesni sobici 3×5 m, otroka pa ima pri neki družini na Dolenjskem, ker je izbica že zanj in za ženo pretesna.

»Tri leta sem čakal in čakal, pa vse zaman. Zdaj sem začel kar sam graditi, skupaj z nekim prijateljem. Sicer ne vem, kako bo šlo, toda začel sem. Seveda delava sama kolikor je le mogoče, tudi ženi pomagata. Vsaj toliko bom naredil, da bo hiša pod streho, da ne bo škode. Nekaj denarja sem imel, ne- kaj sem se zadolžil. Toda začeti sem moral, čeprav še ne vem, kako bo potem, ko bo hišica pod streho. No, pa bo že kako, če ne drugače, bom opremil vsaj en prostor. Žal pa mi je, da nisem začel že prej. Marsi- kateri material bi dobil znatno ce- neje. Danes je vse vedno dražje. In verjetno bo čez nekaj let še dražje.«

SAMO ZAČETI BI MORALI

■ — Tovariš Branko Tršelič, strojnik v Centralnih obratih, je sicer še samski. Toda že danes mi- sli na stanovanje.

»Pametno ravnate,« sem mu pri- kimal. »Saj veste — najprej hlev- ček...«

Nasmejal se je. »Že, že. Ampak jaz bi se že davno poročil, če bi imel stanovanje. Tako pa...«

»Če boš nanj čakal, boš še star ratal,« ga je v šali zavrnil nekdo.

»Samo začeti bi morali,« je bil mnenja tovariš Tršelič. »Seveda ne bi šlo lahko. Imeli bi ogromno te- žav. Toda prepričan sem, da bi uspeli. Ljudje so pripravljene de- lati, v to ne dvomim. Seveda pa bi morali imeti tudi vso zaslombo od podjetja. Dalo bi se tako narediti, da bi lahko uporabljali stroje in

druge naprave. Če lahko uspešno delajo zadruga v raznih tovarnah, ki nimajo takih možnosti kot mi, zakaj pa ne bi mogli mi, gradbin- ci? Seveda pa bi bilo največ odvis- no tudi od vodstva. To bi morali imeti v rokah trije ali štirje tova- riši, ki bi delo pravilno usmerjali po strokovno-tehnični, organizacij- ski in finančno-ekonomski plati. Po- goj pa je, da bi tudi ti tovariši bili živo zainteresirani za obstoj zadrug- ge, torej — morali bi biti brez stano- vanj. Kdor ima stanovanje, ne bo mogel nikoli povsem občutiti, kako je tistemu, ki živi v neure- jenih stanovanjskih razmerah.«

IN EPILOG K TEM MNENJEM?

Nedvomno drži — kot je pouda- ril predsednik Zupan — da so naj- lepši, »zlati« časi, za zadrugo že mimo. Predvsem so težave z denar- jem. Tega nima dovolj niti pod- jetje, niti občinski sklad. Vendar pa se mi zdi, da na vse to ne bi smeli gledati tako črno in tako to- go, torej s pozicij idealnih možno- sti. Nedvomno bi zadruga že takoj v začetku naletela na velike teža- ve. Kljub temu pa ne moremo pre- zreti nekaterih dejstev: volja za delo med ljudmi je živa, zadrugi- ki bi lahko ogromno prispevali s prostovoljnimi delom. Tudi stroje bi lahko na ta ali oni način izko- ristili. Morda bi se dalo nekoliko ceneje dobiti tudi razne materiale (v jeseniški Železnici si zadrugniki sami delajo opeko). V »Gradis« bi se nedvomno našli tudi ljudje, ki bi brezplačno izdelali načrte. In še marsikateri stvari bi lahko poceni- li. Nekateri so celo mnenja, da bi zadruga lahko zgradila stanova- nja polovico ceneje, kot sicer ven- ljajo. Seveda — to vsi vemo — naj- bolj bi pač škripalo pri denarju. Toda če bi zadrugniki vsa svoja sredstva vložili v material, in če bi jim priskočilo na pomoč (kolikor je pač možno v današnjih razme- rah) še podjetje, pa še občinski sklad, bi se morda vendarle stvari premaknile. Samo začeti bi bilo treba. In prepustiti vodstvo čvrstim rokam, takim, ki jih žuli stanovanj- ska stiska. Potem bi — morda, mor- da — ta nesrečna kovačeva kobila končno le dobila svoje podkve.

I. P.

Nesreča nikoli ne počiva

Gradb. vodstvo Ljubljana

Ovčar Stefan, kvalificiran tesar, je na stavbišču PBM Vodmat, v sredo 17. maja pri dviganju in prevozu lesa začutil bolečino v hrbtenici.

Brkič Sulejman, nekvalificiran dela- lavec, je v ponedeljek 29. maja pri či- ščenju stavbe stopil z desno nogo na žebelj, ki se mu je skozi gumijasto obuvalo zadržal v stopalo.

Mitov Dimitov, kvalificiran zidar, je v torek 30. maja ob 10. uri ko je peljal malto s samokolnico, stopil na žebelj in si poškodoval levo nogo.

Petrovič Nedeljko, kvalificiran zidar na stavbišču Trg na Debelo, si je v to- rek, 23. maja med delom ob 10. uri či- stil kapo, umazano od apna. Pri tem mu je košček suhega apna padel v oko. Zalokar Vinko, kvalificiran električar, zaposlen na stavbišču Titova 3, se je v soboto 27. maja ob 5.50 zjutraj peljal s kolesom na delo. Vozil je za trolej- busom v razdalji približno 10 m. Trolej- bus je nenadoma ustavil tako, da se on ni mogel umakniti. Vanj je zadel z roko in si poškodoval palec.

Bašič Isman, nekvalificiran delavec, je na stavbišču PBM Vodmat stregel zidar- jem. V četrtek 25. maja ob 13.30 mu je zidar podal vedro, ki ga pa ni zado- stil hitro prijel in mu je padlo na glavo.

Gradb. vodstvo Maribor

Pšak Josip, nekvalificiran delavec na stavbišču Vinska klet, Ormož, je v po- nedeljek 17. aprila ob 7. uri padel, ko je prenašal plohe, in se udaril na levo stran prsnega koša.

Klezič Velimir, nekvalificiran delavec, je na stavbišču Elektrokovine v pone- deljek 25. aprila pomagal pri razdiranju odrov. Pri delu ob 14.30 je stopil na žebelj, ki se mu je skozi podplat gumij- aste obutve zadržal v stopalo desne noge.

Boslj Mijo, nekvalificiran delavec na stavbišču Vinarska zadruga, je v sredo

26. aprila prestavljal krilo železnih vrat. Pri tem mu je leva roka prišla med dvoje kril in mu je stisnila palec.

Kulaš Viktor, nekvalificiran delavec, zaposlen na stavbišču Ruše. Ko se je 5. aprila ob 16.15 vračal z dela v nase- lje, se je ob manjši veji, ki je bila na cesti, spotaknil, pri tem pa je z roko udaril ob bližnje drevo in si jo poško- doval.

Pajtlar Ottilija, delavka perica, se je v ponedeljek zjutraj 17. aprila ob 7. uri peljala s kolesom na delo. Pri hitrem zavoju jo je spodneslo, da je padla in si poškodovala komolec desne roke.

Gradb. vodstvo Celje:

Jancič Gjuro, nekvalificiran delavec, zaposlen na stavbišču Razstavišča, je v ponedeljek 8. maja ko je bil dan znak za malico, stekel ob deponiji starega lesa (po bližnici), da bi čimprej dobil malico. Pri tem je stopil na žebelj, mo- leč iz kosa lesa, delno zasutega z ma- terialom od izkopa, ki se mu je zadržal v nogo.

Horvat Bolte, visokokvalificiran zidar, je na stavbišču v Sošanju pri razdira- nju fasadnega odra v sredo 24. maja ob 17. stopil na žebelj.

Zorko Miha, kvalificiran tesar, je na stavbišču Zitar v ponedeljek 24. aprila niveliral z vodno tehtnico. Približno ob 11. uri, ko je popravljal stekleni del tehnične, se je urezal v roko.

Vidovič Stefan, zidarski vajenec na stavbišču Soštanj, je v soboto 20. maja ob 13. uri pomagal pri nakladanju sodov na avto. Sode so valili po plohih tako, da se je sod nekoliko nagnil. Vajenec je mislil, da soda ne bodo mogli več obdržati, zato ga je izpustil in odskočil. Pri tem je z roko zadel ob avto in si jo poškodoval.

Gjurkin Lovro, polkvalificiran delavec na stavbišču stanovanjskega bloka v Celju, je v petek 26. maja sodeloval pri

prenašanju točine mize po stopnicah v klet. Pri tem mu je spodrsnila noga, miza pa mu je pritisnila levo roko ob betonske stopnice.

Užman Jože, nekvalificiran delavec, je na stavbišču Alpos v St. Juriju 30. maja čistil opaže na odru. Ob 12. uri je stopil na žebelj, ki je molen iz neočisče- ne late.

Gradbišče Zalog:

Slivar Ale, nekvalificiran delavec, je v soboto 15. aprila nakladal gramoz na vprežni voz. Na levo roko mu je padel kamen in zlomil palec.

Krivec Evgen, kvalificiran tesar, se je v četrtek 20. aprila pri delu na krož- ni žagi užagal v prst desne roke.

Jager Slavu, kvalificiranemu zidarju, je v torek 25. aprila pri beljenju v na- selju padla kapljica beleža v oko.

Pač Hamdija, nekvalificiran delavec, si je v sredo 3. maja pri pretakanju vo- de iz sode v sod poškodoval 2 prsta desne roke, ker mu je sod pritisnil roko ob rob drugega sode.

Kazaferović Mugaja, nekvalificiran delavec, je v petek 12. maja sodeloval pri podiranju odra. Kos lesa mu je pa- del na desno nogo in mu jo poškodoval.

Pucelj Metod, polkvalificiran strojnik, je v soboto 13. maja pri delu stopil na žebelj.

Hüll Jože, kvalificiran zidar, je v po- nedeljek 22. maja pri zakoličevanju tra- se na stavbišču »III, tir« stopil na žebelj in si poškodoval nogo.

Slivar Tale, nekvalificiran delavec, je v soboto 20. maja ko je nesel mrežo za sejanje peska, padel in z žico poškodo- val desno roko v zapestju.

Gradbišče Jesenice:

Pregel Rudi, visokokvalificiran kovač, je šel v četrtek 4. maja ob 11. uri iz delavnice, da bi pogledal, če je avto iz Ljubljane pripeljal nek stroj, ki so ga pričakovali. Ker so se tudi otroci pri- bližali avtomobilu, jih je odganjal, da bi se komu kaj ne zgodilo. Pri tem ko se je obrnil, pa ga je betonski nosilec tako močno udaril po desni roki, da mu jo je zlomil.

Kuštrin, Jože, kvalificiran zidar, je v petek 5. maja zidal na stanov, blokih sektor Plavž že ob 7. uri zjutraj. Ko je s kupa jemal opeko, mu je druga opeka, ki jo je sodelavec metal na oder, pri- letela v desno roko in mu poškodovala kazalec.

Filipovič Franjo, polkvalificiran beto- ner, je v ponedeljek 8. maja izsekoval beton. Ob 8.30 se je pri udarcu odkršil drobec in mu priletel v levo oko.

Lehner Bosiljka, čistilka, je v po- nedeljek 15. maja ob 7. uri pomivala tla v Samskem domu. Na tleh je ležalo razdrobljeno steklo, katerega je s čunjo pobrala, ne da bi to opazila. Ko pa je čunjo ožela, se ji je steklo zadržalo v dlan desne roke.

Gračanin Ibro, polkvalificiran železo- krivec, je v torek 15. maja ob 11. uri na stavbišču Podvoz nesel železo po opažu, kjer je bila že položena armatu- ra. Pri tem mu je leva noga zdrsnila med položene palice železa, pri čemer si je poškodoval členek.

Bilič Jozo, kvalificiran zidar, je bil v sredo 17. maja na stavbišču v Lescah zaposlen pri ometavanju sten. Pri delu ob 13.30 mu je brizgnila malta v levo oko.

Drobac Branko, polkvalificiran dela- vec, je bil na gradbišču Trafopostaja železarne v četrtek 18. maja zaposlen pri izkopu kanala. Pri kopanju je s krampom udaril po železu, ki je bilo v zemlji. Kramp se je odbil tako, da se je udaril in poškodoval levo roko med komolcem in zapestjem.

Kuštrin Janez, gradbeni tehnik, se je peljal z avtom v četrtek 8. maja ob 15. uri s stavbišča v menzo h kosilu. V drevoredu, kjer je cesta ožja, se je sre- čal z nekim mopedistom, kateremu se je izognil, da ni bilo trčenja pri tem pa sam zadel v drevo in smernik.

Knapič Ivan, polkvalificiran tesar, je v tesarski delavnici v soboto 20. maja na krožni žagi žagal lesene kocke. Ob 10. uri, ko je hotel odstraniti manjši ko- šček lesa, je s prstancem leve roke za- del v rezilo in se ranil.

Odžič Mile, nekvalificiran delavec, je

bil v ponedeljek 29. maja na stavbišču »Stanov. bloki Plavž« zaposlen pri raz- kladanju opeke z dvigala. Med delom je ob 11.30 stopil na žebelj, ki je molen iz deske.

Hodak Milan, kvalificiran kovač dela v mehanični delavnici. V ponedeljek 22. maja je imel opravka pri acetilenskem razvijalcu. Poleg je ležal kos vročega železa, katerega so se cevi razvijalca dotaknile. Nastala je eksplozija, pri kateri je ponesrečen dobil opekline po prsih.

Gradbišče Kranj:

Drčec Branko, kvalificiran zidar, je na stavbišču skladišča živil v ponedel- ljek 8. maja ometaval stopniščno steno. Ob 8.30 mu je v oko brizgnila malta.

Gradbišče Ravne:

Spahič Osman, nekvalificiran delavec, je v četrtek 20. aprila nakladal rabljene zidarske plohe na avto. Dva ploha sta bila med seboj zbita z žebli, ki so pri nakladanju popustili. En ploh se je utrgal in padel ponesrečencu na drugo nogo.

Emrič Hasan, nekvalificiran delavec, je v petek 28. aprila sodeloval pri pre- vozu pragov za ozkotirno progo. Med prevozom je en prag zdrsnil in mu pa- del na desno nogo.

Buržič Husein, nekvalificiran delavec, je v soboto, 13. maja prevažal gramoz. V blatnih plohih, položenih po tleh, ni opazil žeblija in je stopil nanj.

Kupljen Jože, skladiščnik, je v sobo- to 22. aprila zjutraj, ko se je peljal z mopedom na delo, padel in si poškodo- val ključnico. Do padca je prišlo, ker mu je nekč pešec iz nepredvidnosti sko- čil pred moped.

CO Ljubljana

Košek Stefan, strgarski vajenec, je v sredo 10. maja odstranjeval ostružke z nezaščiten roko namesto z za to do- ločenim orodjem in se urezal v kazalec desne roke.

Krevs Milan, voznik dumperja je v soboto 27. maja vozil z dumperjem po

SKLEPI

IX. zasedanja delavskega sveta podjetja
z dne 23. in 24. junija 1961 na Pohorju

1. Edinice naj ukrenejo vse, da mesečno izvrše svoj obračun proizvodnje.
2. Uprava podjetja naj pregleda in razčisti na edinicah vse prekomerne zaloge materiala, predvsem drobnega inventarja v komunali.
3. Delavski svet priporoča upravni odboru podjetja primerno rešitev glede ukinitve oziroma zmanjšanja nadur, odnosno uvedbe dela v dveh izmenah. Pri reduciranju delovne sile naj upravni odbor upošteva predvsem njihov socialni položaj ter prizadevnost, vestnost in zainteresiranost delavca v korist podjetja.
4. Centrala podjetja naj izdela pregled finančnega stanja naših investitorjev. V kolikor le-ti nimajo finančnih sredstev ter sklenjenih pogodb, se bodo dela ukinita.
5. Soglasno se sprejme in potrdi Pravilnik o delitvi čistega dohodka s tem, da se izvedejo v njem sprejete spremembe oziroma dopolnitve.
6. Sprejme se Pravilnik o dodatku na stalnost.
7. Potrdi se Pravilnik o pavšalnem mesečnem nadomestilu za nadurno delo.
8. Potrdi se Pravilnik za ločeno življenje.
9. Potrdi se Pravilnik o terenskem dodatku.
10. Potrdi se Pravilnik o potnih stroških delavcev.
11. Pravilnik o posebnem dodatku na posameznih delovnih mestih se ne sprejme ter se bo obravnaval na prihodnjem sestanku.
12. Pravilnik o uporabi osebnih vozil, se ne potrdi, iz razloga, da je treba postavke za prevožene dokumente dokumentirati.
13. Potrdi se pravilnik o razdeljevanju spominskih daril.
14. Osnutek pravilnika o osebnem dohodu se pošlje kolektivom v razpravo.
15. Potrdi se pravilnik o čuvanju poslovne tajnosti podjetja.
16. Potrdi se pravilnik o požarni varnosti zaščiti v podjetju.
17. Delavski svet pooblašča direktorja podjetja ing. Huga Keržana in komercialnega direktorja Ika Ravnikarja, da v imenu podjetja najamejo posetila za trajna obratna sredstva pri KB Ljubljana v višini 504.994.000 din ter tozadevno skleneta in podpišeta pogodbo.
18. Ker zaradi previsoke cene mopedov ni interesov za nakup, sklene DS da isti ostanejo še nadalje na edinicah s tem, da spada njihovo vzdrževanje v režijo edinic.
19. DS podjetja se načelno strinja s Pravilnikom o znižanju dnevnice za CO, vendar pa je mišljenja, da kolektiv obratov ponovno razpravlja o gornjem pravilniku v okviru finančne možnosti pri delitvi osebnih dohodkov. V istem smislu velja to tudi za lesne obrate in obrat gradbenih polizdelkov, ki pravilnika še niso predlagali.
20. DS podjetja priporoča Svetu za gospodarstvo OLO Ljubljana, da izda soglasje o povračilu strokov za osebne avtomobile (Ur. l. FLR, št. 14/58) za komerc. direktorja Iko Ravnikarja.
21. DS je soglasen, da se počitniški dom na Pohorju v času nepolne zasedbe od strani naših članov odda tujim gostom po 1000 din dnevno. Isto velja tudi za domova v Poreču in Ankaranu izven sezone.

Dom v Poreču smo zgradili s prostovoljnim delom

Nesreča nikoli ne počiva

(Nadaljevanje s 6. strani)

neurejeni kotanjasti poti pri čemer je vozilo tako poskakovalo da je z glavo udaril ob rob kabine in pri tem dobil lažje poškodbe.

CO Maribor:

Fažman Vili, polkvalificiran klepar, je bil v ponedeljek 17. aprila na terenu na instalaciji vodovoda. Pri rezanju pločevine mu je ob 10. uri spodrsnilo in se je urezal v levo roko.

Repolusku Hinku, kvalificiranemu ključavničarju, je v ponedeljek 24. aprila v delavnici pri piljenju spodrsnilo, da je padel. Pri padcu si je poškodoval rebra.

OGP:

Coper Franc, nekvalificiran zidar, si je v četrtek 29. aprila pri nakladanju betonskih izdelkov z viličarjem poškodoval prste na desni roki, ker je okenjska preklada zdrsnila z dvigala.

Sevnik Nadan, gradbeni tehnik, je bil v soboto 29. aprila s kolesom na službeni poti. Naenkrat zaskiži za seboj škri-

panje zavor avtomobila, ki pa ga je že isti hip tudi podrl.

Sešet Ciril, nekvalificiran delavec, je v četrtek 4. maja delal pri betonskem mešalcu, pri katerem se je utrgala žična vrv in ga udarila po levi strani obraza.

Kobal Francka, uslužbenka, se je v petek 12. maja zjutraj peljala s kolesom na delo. Vozila je za nekim kolesarjem, ki je kolo nenadoma zavrl, da se je ponesrečenka zaletela vanj in padla. Poškodovala si je hrbtenico.

Lesni obrat Skofja Loka

Zakotniku Ivanu, delavcu na žagi, je v sredo 17. maja pri razkladanju hlodov z avtomobila spodrsnilo. Padel je med hlode in se udaril na desno ramo.

Centralno skladišče

Horvat Alojz, skladiščni delavec, je v soboto 13. maja premikal sode. Sod napolnjen s karbolinjem, je imel premalo privit zamašek, ki je med premikanjem odletel, karbolin je pa mu je brizgnil v desno oko.

Edinica	St. zaposl.	Nesreče pri delu smrt.	težje	lažje	Nesreče na poti	Skup.
Gradb. vodstvo Ljubljana	946	—	2	11	1	14
Gr. v. Celje	667	—	1	6	—	7
Gr. v. Maribor	1053	—	1	3	2	6
Gradb. Zalog	384	—	—	8	—	8
Gradb. Jesenice	408	—	3	7	—	10
Gradb. Koper	290	—	—	—	—	—
Gradb. Kranj	216	—	—	1	—	1
Gradb. Ravne	288	—	—	3	1	4
Gradb. CO Ljublj.	380	—	—	2	—	2
Gradb. CO Maribor	173	—	—	3	—	3
OGP	262	—	—	3	1	4
Lesni obrat Skofja Loka	152	—	—	1	—	1
Projektivni biro	27	—	—	—	—	—
Centrala	86	—	—	1	—	1
	5332	—	7	49	5	61

Iz poročila predsednika UOP delavskemu svetu podjetja za mandatno dobo 1960-61

UO podjetja je imel 12 rednih in eno izredno sejo. Ing. Vasle podarja v svojem poročilu, da je leto 1960. v znamenju sprememb prehoda na nov način gospodarjenja preko ekonomskih enot. V gospodarskem smislu je imelo ustanavljanje EE namen, da se dvigne produktivnost na posameznega delavca z boljšo organizacijo dela, v kateri bi se sprostila sama iniciativa neposrednega proizvajalca ter s

lavskega samoupravljanja v gospodarski enoti. Pri posameznih EE so se okrepile egoistične tendence, ki so marsikdaj prekoračile pozitivnost zaostrevanja medsebojnih odnosov na škodo skupnega interesa, tako v merilu gospodarske enote, kakor tudi v merilu podjetja. S tega vidika gledana problematika EE nujno zahteva reorganizacijo ustanavljanja EE napram centrali z določenimi obveznostmi, posamez-

Zaposlenih je bilo 4.984 delavcev in uslužbencev. Struktura delavcev se kvalitativno dviga, količinsko pa pada. Tehničnega kadra je 4,3% od skupnega števila zaposlenih. Osnovan je bil Center za izobraževanje, ki je velik korak naprej v organizaciji podjetja.

Efektivnih ur je bilo izvršenih 11.628.000 ur ali 6,4% manj kot leta 1959. Realizacije na enega zaposlenega je bilo 1.920.000 ali 20% porasta napram letu 1959.

V stroje smo vložili 294.000.000 ali 26% več kot leta 1959.

UO je razpravljalo o osnutku Pravilnika o delitvi čistega dohodka in Pravilniku o delitvi dohodka podjetja ter začasno sprejel več ostalih pravilnikov. Po vsem nova stvar, ki jo je sprejel, je dodatek na stalnost.

Ukrepi, ki jih moramo podvzeti v dani situaciji naj bi bili:

— revidirati obstoječe pogodbe s poedinimi investitorji in če ti nimajo zadosti sredstev, rok gradnje sporazumno podaljšati in stroške primerno porazdeliti;

— revidirati obstoječe pogodbe z niti možnosti njegove izpolnitve s tem, da bodo nekateri investitorji zmanjšali predvideno višino sredstev ter poiskati nove investitorje, ki imajo sredstva,

— postaviti komisijo, ki bo s konkretnimi nalogami ugotovila stanje na terenu in podala poročilo odnosno priporočilo za nadaljnje delo.

Na sejah UO podjetja se je obravnavala tudi predvsem problematika podjetja o notranji organizaciji podjetja (produktivnost, sistem delitve čistega dohodka, nagrajevanje itd).

»Gradisov vestnik« izdaja delavski svet podjetja Gradis. Ureja ga uredniški odbor. Odgovorni urednik Lojze Cepuš. — Tiska tiskarna »Toneta Tomšiča« v Ljubljani. — Izhaja mesečno.

V Poreču je tudi našim malčkom prijetno

Količek za žene

Topli dnevi prinašajo ženam novo skrb — potenje in s tem v zvezi tudi neprijeten duh.

To je nadloga, ki spremlja mnoge, naj so suhe ali debele. Proti potenju ni kaj storiti in je najbolje, če z njim računamo in skušamo omiliti vse neprijetne posledice. Britje pod pazduho potenje še poveča, zato tega nikar ne delajte. Ravnotako so tudi potnice iz polivinila, ki ne prepuščajo zraka, slabe in potenje še povečajo, obleko pa zelo slabo ščitijo, ker se pot po njih poceja na obleke.

Najboljše zdravo sredstvo zoper potenje je voda. Razne kopeli z dodatki od morske soli, kisa pa do formalina (2 žlički na liter vode) kožo osvežijo in oster vonj po potu zmanjšajo, oziroma največkrat sploh odstranijo. Umivati pa se je treba s toplo vodo in ne z mrzlo, četudi nam je vroče, kajti po mrzli kopeli se spet znova oznojimo.

Zoper vonj po znoju uporabljamo tudi jedilno sodo. Po umivanju, ko se dobro zbršimo, se pod pazduho prav narahlo napudramo z jedilno sodo. Zaradi tega se ne bomo manj potili, pač pa preprečimo močan duh po znoju, ki je nam samim nezno-

Zavarujmo obleko pred znojem

sen, kaj šele našim bližnjim. Seveda brez umivanja to ne pomaga in bi soda pomešana s potom kože samo razjedala. Nekatere žene mislijo, da je kolonjska voda rešitev zoper potenje in vonj po njem. To je zelo zmožno in ni bolj groznega vonja kot mešanica potu in kolonjske vode.

Žena, ki je nagnjena k potenju mora obleke skrbno zavarovati pred znojnim madeži. V ta namen podlagamo pri volnenih oblekah gornjo polovico hrbta s svilenim blagom. S tem očuvamo pred znojem, zaradi katerega postane obleka sčasoma rumenkasta in obledela, če je še tako dobro blago. Drugi nujen dodatek pa so potnice. Svetujemo vam, da ste izbirične, da ne kupite vsega, kar vam pride v trgovini pod roko. Najboljše potnice so platnene. Platno je namreč hladno in pot dobro upija. Če takih potnic ne dobite, je najbolje, da jih sešijete sami. Saj ni dosti dela, obleka pa bo varna. Potnice krojimo ob rokavni izrezi, da ne vlečejo in tiščijo. Ker je potenje na sprednjem delu obleke močnejše, krojimo potnice spodaj malo širše. Potnice je treba pogosto menja-

vati in bo najbolje, če to storimo vsak dan, da smatramo to kot opravilo, ki sodi k osebni higieni žene. Res je malo dela s šivanjem, toda skrb za obleko in čistočo, to sta dve stvari, zaradi katerih nam tega dela ne sme biti žal. Potnice prišijemo z rahlimi vbodi na rokavne izreze. Morda si vzamete enkrat malo več časa in prišijete pritiskače in si s tem dnevno delo zmanjšate.

Prepotene obleke je težko čistiti in madeži, ki jih pušča znoj, so zelo trdovratni. Na bombažni volni in svili jih zadrtnemo s platneno krpicco, ki jo namakamo v kis ali gorilni spirit. Potne madeže na belji svili čistimo s salmiakom in čisto vodo. Po tem čiščenju postane svila rumenkasta, kar potem odstranimo z limoninim sokom ter speremo. Če madeži niso zastareli, če pot ni razjedel volnenih vlaken, jih boste na ta način lahko odstranili, sicer je vse zaman. Zato pazite, dokler je obleka še lepa, vsjite pravočasno potnice ter se pridno umivajte!

Upam in želim, da vam bodo ti nasveti dobrodošli, da vam bo potenje ne bo zagrenilo tolik dni, da bodo ostale vaše obleke brez potnih madežev.

Gradis se je dobro izkazal

Gostovanje Einheita iz Dresdena v Ljubljani — Einheit : Gradis 5152 : 5123
Najboljša Grom 962 in Satler 904

V torek 27. junija so Gradisovi kegljači sprejeli — že drugič po dveh letih — v goste simpatične in odlične kegljače Einheita iz Dresdena v Vzh. Nemčiji. Dvoboj so ljubitelji kegljanja pričakovali z veliko nestrpnostjo, zakaj nemški kegljači so v nedeljo nastopili v Zagrebu proti državnemu prvaku Grmošičici in jo premagali s tesno razliko 5266:5242. Ob tem dvoboju je svetovni prvak in rekorder Luther dosegel 907 kegljev in prav od tega so se številni gledalci, ki so se v torek zbrali na Gradisovem kegljišču ter ga napolnili do zadnjega kotička, nadejali tudi v Ljubljani najboljšega uspeha.

Ekipa Gradisa je nastopila okrepljena z državnim prvakom Gromom in zato je bil v središču pozornosti dvoboj med njim in Luthrom. Ta dvoboj, ki ga je Gradis organiziral v okviru proslav 20-letnice revolucije, se je začel s slovesnim uvodom, pri čemer so zastopniki obeh ekip poudarili tesno prijateljsko in športno sodelovanje med obema kluboma, nato pa so izven konkurence nastopili Namre in Čadež za Gradis ter Grünberg in Richter za Einheit. Prva dva sta izgubila predvsem po zaslugi Namreta (834) s tesno razliko 1597:1601.

V glavnem dvoboju 6×200 lučaje mešano sta Cotič in Martinšek

zaigrala sicer solidno, toda dosegla proti zelo razpoloženima Schulzeju in Zillerju preizek rezultat. Gostje so po prvem paru vodili s 109 keglji razlike. Pričakovali smo katastrofo, tedaj pa je stopil

NA POZORNICO SATLER!

V naslednjem paru sta nastopila za domače Praprotnik in Satler, za goste pa Körner in Schiefner. Razvila se je huda borba za zmanjšanje razlike, pri čemer sta Nemca nekoliko popustila, nasprotno pa je Satler zaigral tako kot še nikoli. Z natančnimi lučaji je nízal točko za točko in pristal pri 904 kegljih, kar je vzbudilo pri gledalcih navdušeno priznanje. Satler je bil zares zaslužen, da se je razlika zmanjšala na 54 kegljev, toda hudo je razočaral Praprotnik, ki je igral premalo uporno in dosegel komaj 794 kegljev. Kot moramo Satlerju čestitati, s Praprotnikom res ne moremo biti zadovoljni.

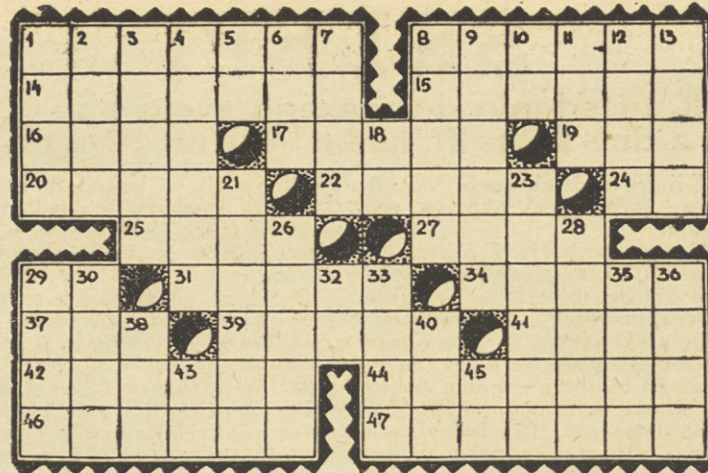
GROM BLIZU DRŽAVNEGA REKORDA

Sledil je nastop zadnjega para. Obetal se je razburljiv dvoboj med Gromom in Luthrom. Za domače je nastopil še Mlakar, za goste pa Wasser. Ze prvi lučaji so pokazali,

da Grom hoče pokazati, da ni zaman okrepil Gradisovega moštva, po prvih sto lučajih je dosegel 231, nato 229, pa 234 in končno 267 kegljev, kar mu je skupaj dalo 962 kegljev, le 10 kegljev manj od državnega rekorda. Kljub temu pa je dosegel dva državna rekorda na čiščenje 361, na 100 lučajev pa 502 keglja. Ko je Grom metel zadnje lučaje, so mu gledalci navdušeno ploskali, medtem ko je bil Luther nekoliko nervozen in je pristal pod 900 keglji. Tudi Mlakar je bil soliden in tako se je tekma končala le s tesno zmago Einheita za 31 kegljev razlike.

Za ta uspeh je treba Gradisovim kegljačem čestitati, saj veljajo gostje kot ena najboljših svetovnih ekip in je razlika v njihovo korist zares majhna. Tudi huda vročina ni uklonila kegljačev obeh ekip in zafo jim gre tudi priznanje.

Končni rezultati: **Einheit 5152** (Schulze 885, Ziller 850, Körner 846, Schiefner 821, Luther 885, Wassner 865), **Gradis 5121** Martinšek 813, Cotič 813, Praprotnik 794, Satler 904, Mlakar 835, Grom 962).

Vodoravno: 1. predsednik DS kolektiva lesnih obratov »Gradisa« v Skofji Loki, 8. plot, 14. usedline, 15. prvi predsednik UO našega podjetja v letu 1950 (Ivan), 16. nepravilen, a močno rabljen izraz za ometačo, zidarsko žlico, 17. vrsta blaga za plenice, 19. visoko gora nad Kobari-dom, 20. nekvalitetno, neprimer-no, 22. kovinski glas, 24. kratica za »Alpinistični odsek«, 25. soproga, 27. sodobni slovenski skladatelj (Vasilij), 29. različna soglasnika, 31. ime drugega direktorja »Gradisa« ing. Mravlje, 34. takсна vrednotnica, 37. oče, 39. mitološko angelsko bitje, 41. moško ime, 42. predsednik UO Centralnih obratov v Ljubljani (Jože), 44. polnaddstropje, 46. geometrijsko telo, 47. predsednik UO na Jesenicah v letu 1960 (Janez).

Navpično: 1. borba s pestmi, 2. okrogel, zaobljen, 3. mesna jed, 4.

prebivalce največjega polotoka na Zemlji, 5. osebni zaimsek, 6. pripadnik zahodne skupine starih Slovanov, 7. močno terensko vozilo, prvotno ameriški policijski avtomobil, 8. obrišem, 9. druga beseda za žerjav, 10. japonska dolžinska mera, 11. ptica, ki živi v velikih množinah v severnih obtečajnih vodah, 12. žensko ime, 13. reka, ki teče skozi Firence, 18. kratica za »tega letac«, 21. nagovarjam nekoga v tretji osebi, 23. prevlečem kovino z zaščitno plastjo proti rjavenju, 26. prizorišče v cirkusu, 28. rezila, britve, 29. sladkovodna riba, 30. ostanek posekanega drevesa, 32. kemični znak za iridij, 33. nepridiprav, baraba, 35. kemična spojina, 36. domača žival, 38. skupno ime za tri najvišja nordijska božanstva, 40. določene barve, 43. različna soglasnika, 45. soglasnik in samoglasnik.

Organizacija drobnih del v gradbeništvu in varnost

(nadaljevanje)

Delovne operacije, pri katerih je pogostost nesreč na drugem mestu, so tesarstva dela. Zastopane so z 20 odstotki vseh nesreč v lanskem letu. Če te nesreče analiziramo, ugotovimo, da je bilo od vseh nesreč pri tesarstvih delih:

1. pri prestavljanju, postavljanju in podiranju odrov 20 % nesreč
2. pri izdelavi opažev za beton in razopaženju 70 % nesreč
3. ostalo: cevni odri, izdelava orodja in opreme 10 %. Skupaj 100 odstotkov nesreč.

Kot vidimo, je pri tesarstvih delih največ nesreč pri opaževanju in razopaževanju. Ze dejstvo samo, da je število nesreč pri odranju in razodranju, torej pri delu, ki je mnogo nevarnejše po svojem značaju, manjše kot pri izdelavi opažev, kaže na osnovni vzrok: kvalificiranost in strokovna usposobljenost delovne sile, ki jo za delo uporabimo.

Delo na odranju je že po naravi najnevarnejše, zato organizator dela — delovodja — ponavadi za to delo odloči najboljše tesarje. Pomozne delovne sile je, razen pri prenosih lesa, zelo malo ali nič. Tudi tesarji sami bolje pazijo pri delu — nesreč je zato manj. Pri izdelavi opažev, bodisi pri izdelavi posameznih kosov opažnih tabel v tesarstvi delavnici ali pri postavljanju opažev, pa že pomaga več nekvalificirane delovne sile ali priučene delovne sile. Delati je treba z večjo mehanizacijo, ki je mnogokdaj slabo opremljena z zaščitnimi sredstvi (krožne žage, vrtni stroji, rezkarji itd.). Nesreč je zato znatno več. To bi bila torej ugotovitev, pogledimo sedaj, kaj bi bilo treba pri naši organizaciji dela spremeniti, da bi se razmere izboljšale.

1. Le malo nesreč se zgodi zaradi tehničnih napak pri izdelavi odra, čeprav so tudi take: nepravilno križanje dveh pravokotnih smeri, prešibka podpora, nepravilno nastavljanje posameznih podpor, ki so bile prekratke, vse to tudi zahteva svoj delež nesreč pri tesarstvih delih. Večina nesreč pa nastane zaradi padcev tramov na prste rok, ali na noge, pri žaganju na krožni žagi ali rezanju tramov, zlom lestev ali klinov na lestvi itd. Treba bo torej v bodoče pri tesarstvih delih paziti predvsem na to, da bodo orodje in stroji v redu, pravilno opremljeni s predpisanimi varnostnimi napravami, da bodo tesarji, ki postavljajo visoke odre, opremljeni z varnostnimi pasovi, privezani, da bodo imeli na glavi čelade. Les, ki ga uporabljamo, naj bo očiščen žebeljev od prejšnjih uporab in zdrav. Lestve izdelane po predpisih. Pri odranju uporabljamo delovno silo, ki naj bo pravilno kvalificirana, pod vodstvom tesarkega predelavca, brigadirja ali delovodje. Tesar, ki opravlja delo na krožni žagi, mora svoje delo dobro poznati, ni vsakdo primeren, da dela na tem stroju, ki je zahteval že veliko nesreč.

2. Izdelava opažev za beton in razopaževanje terja med tesarji največ nesreč. Nered na gradbišču, neočiščen les, poln žebeljev od prejšnje uporabe, padci s pomožnih delovnih odrov pri sestavljanju in vzanju opažev, padec skozi odprtine

v opažu ali odru brez pokrovke, poškodbe noge, pri slabem koraku v tako odprtino, udarec s kladivom, ki je odletel z ročaja, orodje ali les, ki je padel na spodaj stoječega delavca, rane, nastale pri vezanju dvojnih opažev, urezi z žago, ali še česče s cirkularsko, so glavne nesreče, ki so sila pogoste. Pri organizaciji del na opažih moramo torej paziti na naslednje osnovne zahteve:

- a) delovni odri morajo biti varni, dovolj široki in zavarovani z ograjo, pod zaščiten z robom proti padcu orodja z odra,
- b) strog red na delovišču, brez nepotrebne navlake materiala, sortiran in očiščen les na odrejenem mestu,
- c) vse odprtine v tleh je brez-pogojno zavarovati takoj, ko jih napravimo, jih ograditi ali pokriti,
- č) kontrolirati je stanje orodja — dobre nasaditve kladiv, predpisane zaščite krožne žage,
- d) delo na krožni žagi poveriti samo za to usposobljenemu tesarju, ki mora biti poučen o vseh možnostih nesreč na tem stroju,
- e) čimbolj mehanizirati ročno delo na vrtnanju, pripravi opažev, žaganju itd. in uporabi prefabriciranih montažnih opažnih plošč zmanjša število možnih nesreč.

3. Od ostalih del, ki posredno spadajo v tesarstvo delo, bi omenil še sestavo jeklenih stojk in cevnih odrov za lahke fasadne ali podporne odre. Tesarstva grupa, ki opravlja taka dela, mora biti predvsem na posebnem tečaju seznanjena z nosilnostjo in uporabno možnostjo te opreme. Ni vseeno, kako daleč se raztegne jeklena stojka. Pri raznih tipih je maksimalna višina stojke različna in se z višino spreminja tudi njena nosilnost. Ni vseeno, ali je stojka postavljena navpično ali poševno, vse te podatke mora tesar, ki dela s to opremo, poznati, da jo pravilno uporabi in ne bo prišlo do nesreče.

Cevni odri tudi zahtevajo posebno znanje. Mnenje, da je delo z njimi silno enostavno, je povsem

zgrešeno. Vijaki na spojkah morajo biti pravilno zategnjeni. Ni vseeno kake spojke uporabimo (natezne, navadne), pravila razdalja med vertikalami, pravilno križanje odrov so vse podatki, ki jih mora vedeti ne samo tehnik ali delovodja, temveč tudi tisti tesarstvi brigadir vsaj, odre postavlja. Samo potem bodo odri izdelani strokovno, pravilno in varno. Zal, če danes gledamo postavljene odre, vidimo toliko napak pri postavljanju, ki imajo za posledico najmanj skrivljene palice odra, ki so pri ponovni uporabi še nevarnejše, da je pravo čudo, da še ni bilo večjih nesreč pri teh konstrukcijah. Se bolj je treba skrbeti za nosilne konstrukcije, zlasti večje, iz cevni odrov, ki morajo biti statistično preračunane, pred uporabo pa strogo kontrolirane. Sestavljanje zaupajmo samo zanesljivim tesarjem z izkušnjami pri takih delih.

Streha nad gradbiščem

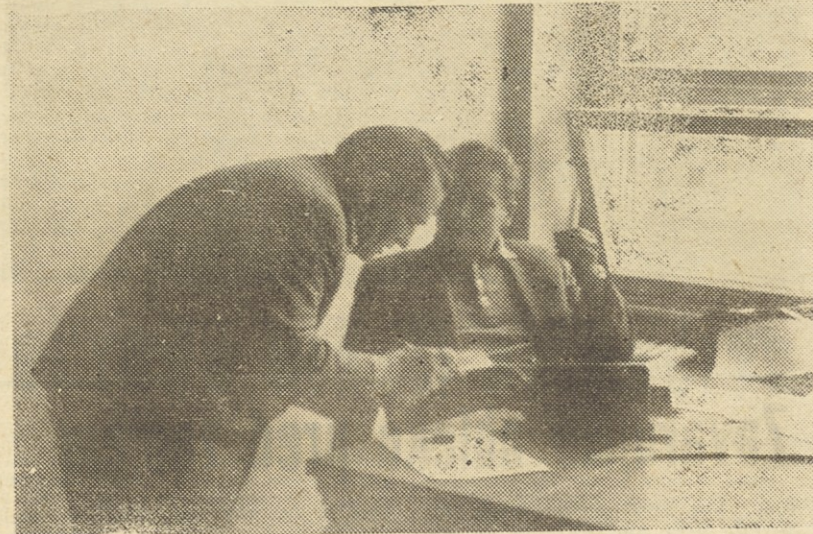
Mnogokrat smo si v deževnem vremenu želeli »marelo« nad gradbiščem, da bi lahko tudi v dežju nemoteno delali.

To zamisel je uresničila neko londonsko gradbeno podjetje, ki je napravilo nad gradbiščem streho iz tenkega, nepremočljivega nylona. Ko se streha napihne z nizkim pritiskom zraka, ki ga dovaja majhen kompresor, dobi obliko »igluja«, to je obliko koč, kakršno si zgradijo Eskimi za svoje prebivališče. Zrak suši obenem tudi gradbišče, deponiran material, orodje in ščiti gradbene stroje pred rjavenjem. Tudi pri najslabših vremenskih pogojih so delavci pod tako streho lahko nemoteno delali.

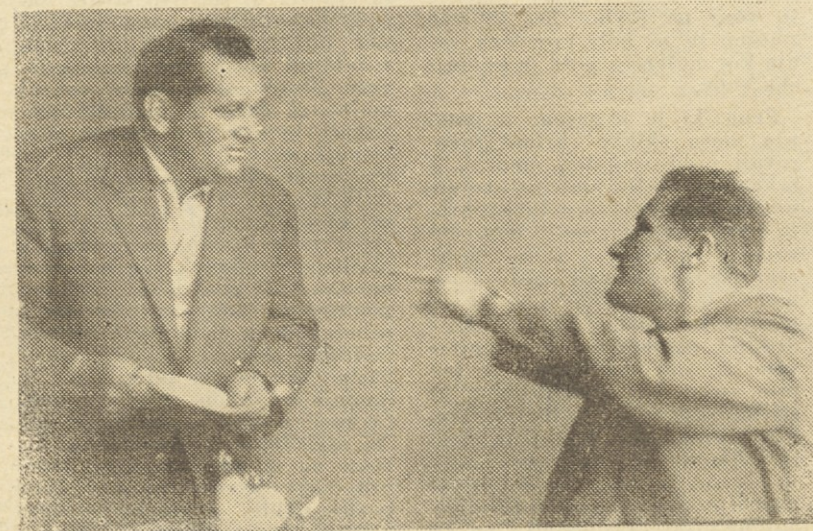
Enomesečna preizkušnja take strehe nad gradbiščem je dala ugodne rezultate. Podjetje je predvideval plan preseglo za dva dni, dočim so druga podjetja, ki niso imela strehe nad gradbiščem, v istem času zaradi slabega vremena zaostala za sedem do deset dni.

Zeka: Si razumel Marjan! Do danes še nobene oddane situacije. Marjan: Že, že toda...

Zeka: Nič toda! Marjan: Ampak, Zeka...

Marjan: Ti Zeka, nabavi najprej pošten računski stroj, ne pa tak »gepla«, potem pa... Zeka: Ostane brez besed. Tu ni pomoči zoper višjo silo — komercialno misli naš tov. Zeka.

Fotografija in tekst: Britvič Pavel, Maribor

Dvojna prošnja

Prošnja referenta za obrtniška dela: — Lepo prosim, pričnite že z soboslikarskimi deli!

Prošnje soboslikarja: — Lepo prosim, poravnajte mi že zadnji račun.